

SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE

Ljubljana, torek 25. julija 1950

LETO XI, ŠT. 175 / POSAMEZNA STEVILKA 2 DIN

PRVE VOLITVE DELAVSKIH SVETOV IN UPRAVNIH ODBOROV PODJETIJ

Delavski razred Jugoslavije si je kot prvi v zgodovini borbe za zgraditev socializma zagotovil pravico neposredno upravljati gospodarska podjetja. Po sprejetju zakona o upravljanju gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih, ki pomeni revolucionarni korak v smeri uresničenja socialistične demokracije v naši državi, mora biti skrb vsega delavskega razreda, da se določbe tega zakona pravilno in čim prej izvedejo. Zato mora vsak delavec in uslužbenec podrobno poznati novi zakon, kakor tudi predpise, ki jih je pravkar izdala zvezna vlada za prve volitve delavskih svetov. Ves delavski razred mora sodelovati za čim prejšnje uresničenje novega zakona, kajti šele po izvolitvi delavskega sveta in upravnega odbora preide po zakonu upravljanje podjetja v roke delovnega kolektiva.

Navodilo zvezne vlade za izvedbo prvih volitev delavskih svetov in upravnih odborov državnih gospodarskih podjetij zagotavlja popolno demokracijo teh volitev. Vsak član delovnega kolektiva bo lahko svobodno in tajno glasoval za tiste tovariše, ki bodo v imenu vsega kolektiva upravljali podjetje. Prve volitve delavskih svetov in upravnih odborov, ki bodo vodili podjetja do rednih volitev teh organov v letu 1951, se morajo po navodilu zvezne vlade končati najkasneje 15. septembra. Republiške vlade bodo določile rok za volitve, v okviru tega roka pa bodo okrajni (mestni, rajonski) izvršilni odbori določili dan volitev za vsako podjetje in sicer po sprejetem mišljenju sindikalne organizacije podjetja. Za podjetja, ki se razprostirajo na področju več okrajev, bo volitve razpisal svet za zakonodajo in izgraditve ljudske oblasti dotične republike, za podjetja, ki se raztezajo na področju več republik, pa svet za zakonodajo in izgraditve ljudske oblasti zvezne vlade. Število članov delavskega sveta določa za vsako podjetje okrajni (mestni, rajonski) izvršilni odbor v okviru predpisov zakona.

Delavski sveti, ki so bili pravilno izvoljeni do uveljavljanja navodila zvezne vlade, se štejejo, da so izvoljeni v smislu zakona o upravljanju državnih gospodarskih podjetij in se ne bodo ponovno volili. Stari delavski svet pa bo moral v smislu zakona v enem mesecu izvoliti upravni odbor.

Da se zagotovi demokracija volitev delavskega sveta, vodi volitve petčlanska volivna komisija, seznam volivcev pa sestavi posebna komisija 3 do 5 članov. Obe komisiji sestavi uprava sindikalne organizacije in sicer takoj po razpisu volitev. Volivna komisija potrdi seznam volivcev, sprejema in potrjuje kandidatne liste, določa glasovalna mesta in za vsako glasovalno mesto volivni odbor ter razglasi rezultat volitev. Komisija za sestavo seznama volivcev vpiše v se-

znam vsakega delavca, ki ima delovno pogodbo, in vsakega uslužbenca, kolikor delavcu ali uslužbencu delovni odnos ne preneha do dneva volitev. Sezname volivcev morajo biti izdelani 3 dni po razpisu volitev. V večjih podjetjih, kjer bo več volivnih mest (število volivcev na enem volivnem mestu naj ne presega 300), je treba za vsako volivno mesto določiti poseben seznam volivcev. Sezname volivcev morajo biti razpoloženi na vpogled na vsakem volivnem mestu in ima vsak zaposlen delavec in uslužbenec pravico ugovora v treh dneh (bodisi pisмено ali ustmeno pri kateremkoli članu komisije za sestavo seznama volivcev).

Kandidatno listo za volitev delavskega sveta lahko predloži sindikalna organizacija, pa tudi določeno število delavcev in uslužbencev podjetja. Sindikalna podružnica sestavi kandidatno listo na sindikalnih sestankih. Če sestavi listo določeno število delavcev in uslužbencev, mora to listo v podjetjih, ki imajo do 500 delavcev in uslužbencev, predlagati najmanj ena desetina skupnega števila delavcev in uslužbencev, pri majhnih podjetjih pa mora biti najmanj pet predlagateljev. V podjetjih, ki imajo nad 500 delavcev in uslužbencev, mora biti vsaj toliko predlagateljev, kolikor znaša število članov delavskega sveta, ki se ima izvoliti. Predlagati pa je treba toliko kandidatov, kolikor članov šteje delavski svet. Pri sestavi kandidatne liste bo treba paziti na to, da se obvaruje razmerje med delavci, ki delajo v osnovni proizvodnji cizroma v osnovni gospodarski delavnosti ter ostalih delavcev in uslužbencev. Na eni kandidatski listi ne more biti več kakor polovica kandidatov, ki so postavljeni na kateri drugi kandidatski listi.

Kandidatne liste je treba predložiti najmanj 7 dni pred volitvami, skupaj z izjavo kandidatov, da sprejemajo kandidaturu. Volivna komisija mora listo takoj pregledati. Če je pravilno sestavljena, če ima dovolj kandidatov in če imajo vsi kandidati volivno pravico. Če lista ni v redu, jo komisija vrne predlagateljem zaradi izpolnitve do naslednjega dne. Če volivna komisija zavrne kandidatno listo, se lahko vsak predlagatelj pritoži na okrajno sodišče, ki lahko razveljavi sklep volivne komisije.

Potrjene kandidatne liste objavi volivna komisija na volivnih mestih, pa tudi drugod, in sicer 5 dni pred volitvami. Po tej objavi je moč predlagati še dopolnilne kandidature, in sicer največ do ene tretjine skupnega števila kandidatov. Predlagatelji dopolnilnih kandidatov ne morejo biti osebe, ki so predlagale kandidatno li-

sto. Dopolnitev pa mora predlagati vsaj polovica tistega števila predlagateljev, ki je predpisano za predlaganje kandidatne liste. To dopolnitev kandidatne liste potrdi volivna komisija in jo objavi poleg kandidatne liste najmanj en dan pred volitvami.

Glasovanje mora biti urejeno tako, da lahko glasujejo delavci vseh izmen, vendar naj glasovanje ne traja več kakor 12 ur. Na vsakem glasovalnem listku morajo biti navedena imena vseh kandidatov in imena dopolnilnih kandidatov. Glasovalni listki za posameznega kandidata sta na 2. strani

Nadaljevanje na 2. strani

V Železnikih bodo do jeseni izdelali 4000 garnitur risalnega orodja

»Kaj vse zahtevajo po solah od otrok? Lepe, snažne in natančne risbe bi radi profesorji, risalnega orodja pa ne stakneš nikjer! V višjih razredih naših srednjih šol, zlasti tehničnih, naši otroci ne morejo več shajati brez dobrih sestil in risalnih peres.« Tako in še drugače upravičeno tožijo starši, študentje in šolarji. Te težave pa bodo kmalu odpravljene.

Naše starše in študente je na II. republiški razstavi lokalne industrije, obrti in komunalne delavnosti presenetila zadruga kovinarjev »Niko« iz Železnikov na Gorenjskem. V mali sobi v II. nadstropju obdružujejo prvo serijo — 41 garnitur risalnega orodja, ki so ga izdelali kovinarji iz Železnikov. Do letošnje jeseni, se pravi do začetka novega šolskega leta bodo v Železnikih izdelali 4000 takih garnitur risalnega orodja za srednje šole. Zadruga kovinarjev »Niko« je razstavljala že lani na I. republiški razstavi v Tehniški srednji šoli. Bila je

Ena sama vas — 1 milijon dinarjev posojila

V okraju Plevlje v severni Crni gori se je močno razvila akcija za vpis ljudskega posojila. Do 20. julija je že 11 krajevskih ljudskih odborov sestavilo komisije za vpis posojila, ki so takoj organizirale množične sestanke v 73 osnovnih organizacijah Ljudske fronte. Frontovci kažejo veliko razumevanje za ljudsko posojilo, ker vidijo na lastne oči, kako država koristno uporablja denarna sredstva za razvoj gospodarstva. V nekaj zaozastem področju Plevlja naglo napreduje rudarstvo. V velikem obsegu se razvija eksploatacija plevelskega premogovnega bazena, dobili so moderno termoelektrarno in prav te dni so dogradili cesto od Boljanica do Gradca, ki

bo omogočala eksploatacijo rudnika svinčene rude Suplja Stijena, do koder bo kmalu stekla žičnica. V bazenu gradijo nova stanovanjska naselja, v obdelovalnih zadrugah pa številne gospodarske objekte. Vas Boljanice se je izkazala že lani in letos pri gradnji nove ceste do rudnika Suplja Stijena, sedaj pa je spet na prvem mestu pri prevzemanju obveznosti za vpis ljudskega posojila. Samo v tej vasi, bodo po dosedanjih obveznostih vpisali najmanj 1 milijon din ljudskega posojila. Največji je odziv med zadrugniki. V 39 zadrugah tega okraja se je 3500 zadrugnikov zavezalo vpisati ljudsko posojilo.

Važen posvet ljudskih inšpektorjev

V dneh 20., 21. in 22. t. m. je bilo pri Izvršnem odboru Osvobodilne fronte v Ljubljani posvetovanje sekretarjev komisij za ljudsko inšpekcijo pri okrajnih odborih Osvobodilne fronte. Na tem posvetovanju so obravnavali delo, uspehe in pomanjkljivosti ljudske inšpekcije. Analiza dela je pokazala, da je ljudska inšpekcija s svojimi dosedanjim delom mnogo pomagala pri poglobljanju socialistične demokracije ter pritegotovanju ljudskih množic k upravljanju države.

Ljudska inšpekcija v Sloveniji šteje 4400 skupin, v katerih dela nad 19.000 ljudskih inšpektorjev. Skupine ljudske inšpekcije so izvršile okoli 5000 pregledov. Zanimale so se za vprašanja življenjskega standarda, zaščite pravic državljanov, birokratskega odnosa do ljudi, borbe proti razpisništvu, škodljivstvu itd. Vsebinska dela v skupinah ljudske inšpekcije ni več samo materialna, ker se ljudske inšpekcije že zavedajo tudi svoje politične vloge v razvoju demokracije pri nas. Najboljše uspehe so dosegle skupine v Mariboru, Mariboru-okolici, Ljubljani, Celju, Celju-okolici, Kočevju, Ptuj, Gorici in na Jesenicah.

Posvetovanje je postavilo pred ljudsko inšpekcijo med drugimi naslednje najvažnejše naloge:

Ljudska inšpekcija se mora še bolj kakor doslej razvijati kot samostojna organizacija ljudskih množic v okviru Osvobodilne fronte in sindikatov. Njena osnovna naloga je razvijanje socialistične demokracije v organih ljudske oblasti ter pritegotovanje čim širših ljudskih množic k neposrednemu upravljanju države. Zato naj Ljudske inšpekcije izvedejo sklepe plenuma Komisije za ljudsko inšpekcijo pri Zveznem odboru Ljudske fronte Jugoslavije (Organizacijski vestnik št. 10-11/50). V naslednjih mesecih pa so naloge Ljudske inšpekcije zlasti naslednje:

Skupine Ljudske inšpekcije in praktično preverjajo priprave in potek vseh odkupov ter takoj javljajo nepravilnosti dela krajevnih ljudskih odborov, kakor tudi škodljiva delovanja spekulantov na vasi organom ljudske oblasti (Kontrolni komisiji, javnemu tožilstvu, notranji upravi itd.). Pri tem je dolžnost ljudske inšpekcije, da preverja tudi odnos, kakršnega imajo organi ljudske oblasti do odredjanja obveznosti državljanom. Ljudski inšpektorji naj neposredno spremljajo tudi ravnanje odgovornih ljudi z odkupljenimi proizvodi (pravčasno odpuščanje, pravilno skladiščenje itd.). Ljudske inšpekcije naj pregledajo, če so plani za jesensko setev pravilno razdeljeni na proizvajalce in kakšne so priprave za izvedbo jesenske setve. Dolžnost ljudskih inšpektorjev, predvsem v sindikatih je, da kar najbolj vestno sodelujejo pri izvajanju volitev v delavske svete in upravne odbore podjetij. V ta namen naj čim temeljiteje predelajo Zakon o upravljanju državnih gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih.

Za izvršitev vseh teh nalog pa je potrebno ljudsko inšpekcijo ucvrstiti tudi organizacijsko in kadrovske. Predvsem naj se izvrši reorganizacija vseh Komisij za ljudsko inšpekcijo. Komisije naj sestavljajo zlasti predstavniki tistih organizacij in ustanov, ki so neposredno zainteresirane za vodstvo in razvoj ljudske inšpekcije. Za dvig strokovnosti in ucvrstitve notranje organizacije Ljudske inšpekcije naj komisije organizirajo posvetovanja z odgovornimi tovariši v organih ljudske oblasti (javno tožilstvo, razpisna poverjenstva itd.) ter z dobrimi ljudskimi inšpektorji.

V času decentralizacije so se pri nekaterih forumih pojavile tendence, naj se razpustijo Komisije za ljudsko inšpekcijo pri Fronti. Te tendence so povsem napačne in so posledica brezperspektivnega pojmovanja razvoja socialistične demokracije ter s tem v zvezi tudi razvoja ljudske inšpekcije. Komisije za ljudsko inšpekcijo ter sekretarji teh komisij bodo ostali še nadalje pri vseh forumih Osvobodilne fronte.

Za izboljšanje dela krajevskih ljudskih odborov je potrebno, da se organizirajo redna mesečna posvetovanja z vsemi skupinami ljudske inšpekcije iz območja krajevnega ljudskega odbora, ki tvori gospodarsko celoto. Na tem posvetovanjih naj ljudske inšpekcije kritično ocenjujejo delo krajevskih ljudskih odborov ter gospodarskih ustanov krajevnega značaja.

Ustanovitev tehniške srednje šole v Mariboru

Minister za prosveto LR je izdal odločbo, po kateri se zaradi vzgoje novih tehničnih kadrov ustanovi Tehniška srednja šola v Mariboru s strojnimi in elektrotehničkim odsekom. Učni načrt in program bo predpisalo ministrstvo za prosveto LRS.

luknjače. V minulem letu so v svojih delavnica, — nekdanjih hlevih, dosegli edinstven in pomemben uspeh. V piclem letu so pokazali, da so doma tudi v fini mehaniki.

Razen risalnega orodja, ki je precizno izdelano, iz medenine in poniklano, razstavljajo na letošnji republiški razstavi še moderno analitsko tehnično z nosilnostjo do 200 gramov in občutljivostjo do 1 desetisotinke grama. To tehnično so izdelali v zadrugi letos v marcu. Ze prvi dan razstave si jo je ogledal tudi znani strokovnjak na tem področju, novotar iz jeniške železarne France Pretnar. Pohvalil je fante iz Železnikov, izmed katerih sta se dva učila tudi pri njem.

Zadruga »Niko« je bila v Železnikih ustanovljena leta 1946. Ime ima po kovinarju Niku Zumru, ki je največ pripomoček, da šteje zadruga danes namesto 14 članov, kolikor jih je imela v začetku, že 140 dobrih in spretnih kovinarjev — zadrugnikov.

»Ljudje nas čakajo, da bi zvedeli, kako je v Jugoslaviji!«

Postojna, 24. julija. Petnajstčlanska delegacija italijanskih kmečkih delavcev, ki je potovala po Jugoslaviji na povabilo Zveze etnotnih sindikatov, je prišla še v Postojno, kjer si je ogledala Postojnsko jamo. V pogovoru z novinarji so italijanski gostje opisali položaj kmečkih delavcev v Italiji, posebno v Kalabriji, njihovo borbo za zemljo, pri čemer so opozorili tudi na nekatere napake in oportunistično ravnanje vodstva italijanske Komunistične partije glede kmečkega vprašanja. Člani delegacije so posebej poudarili težave, ki so jih imeli, preden so mogli odpotovati v Jugoslavijo. Zlasti razglas vodstva KPI, da je vsakdo, ki se nameni, da obišče Jugoslavijo, avtomatično izključen iz partije. Pred odhodom v Jugoslavijo so jim skušali dopovedati, da vlada v Jugoslaviji teror, da ni svobode in podobno. Angelo Belcaro je glede tega med drugim izjavil, da so sedaj s svojimi očmi spoznali politiko Informbiroja, kajti vse, kar so jim v Italiji natvezili, se je izkazalo kot — laž. Davide Domenico je glede življenja italijanske manjšine v Italiji izjavil: »Imeli smo možnost govoriti s predstavniki italijanske narodne manjšine. Lahko reče-

mo, da so naši vtisi zelo dobri. Italijani so s pcnosom govorili o Italiji, povedali pa so, da so srečni, ko živijo skupaj z jugoslovanskimi narodi, da so jim vse demokracije pravice zagotovljene in da uživajo celo nekatere prednosti.« Domenico je nadalje rekel: »Po vesti lahko izjavim, da je gonja Informbiroja potrjena... Poziv Jugoslavije za mir je dobra stvar in vsi pošteni ljudje jo morajo podpreti.« Kmečki delavec Zavangelo je primerjal položaj v Italiji z življenjem v Jugoslaviji. »Govorimo kot ljudje, ki si želijo svobodo. Ker nam ne dajo želite pot, nas sili položaj, da bomo morali sami nekaj odločiti. Ljudje v Italiji nas čakajo, da se vrnemo in povemo, kar smo videli. Vse, kar smo videli, bomo točno povedali, povedali bomo, da se v Jugoslaviji res gradi socializem. Reklamo svojem tovarišem, da so vse umazane laži, ki jih i reakcija i Informbiro širita o Jugoslaviji, naperjene tudi proti človeštvu in proti napredku...«

Švedski trener prof. Aström zopet med nami

Pretekli petek je z opoldanskim vlakom iz Avstrije prispel na Jesenice prof. Bertil Aström, ki je v minulih zimskih sezonah z uspehom treniral naše vrhunske smučarje — tekace. Tokrat je prišel na povabilo Atletske zveze Slovenije in bo vodil 14-dnevni tečaj atletov v Podkorenju. Na Jesenicah so ga sprejeli predstavniki Atletske zveze in ga spremljali v Podkoren.

Prof. Aström je že med svojim bivanjem na Pokljuki pokazal izredno zanimanje za lepote naše zemlje. — Zato se je rad odzval ponovnemu povabilu, ker mu je s tem omogočeno, da vidi naše kraje tudi poleti. S seboj je pripeljal svojo rodbino ki bo nekaj časa preživel na Jadranu. Ob prihodu v Podkoren je prof. Aström dejal: »Srečen sem, da sem zopet v Jugoslaviji in da imam priložnost uživati njene lepote in gostoljubnost. Veseli me, da sem to pot pripeljal s seboj tudi svojo rodbino. Glede tečaja pa poudarjam, da si bom prizadeval za njim čim bolj koristiti vašemu športu.« Prof. Aström je o zimskem treningu na Pokljuki in o prijetnih vtisih bivanja v naši državi predaval v svoji domovini. Predavanja se je udeležil tudi naš poslanik v Stockholmu. KA-GA

Gradnja kombinata za predelavo bombaža v Štipu

Letos smo v raznih krajih naše države začeli graditi nove tekstilne tovarne, predvsem predilnice. Medtem ko bo v Tetovah v Makedoniji v kratkem začel obratovati novi kombinat za predelavo volne, so v Štipu začeli graditi drug velik kombinat, in sicer za predelavo bombaža. Ker so nam predilnice za bombaž najbolj potrebne, bodo najprej zgradili objekte v ta namen. Celotni kombinat bo obsegal 15 velikih objektov. Največji objekt pa bo predilnica, ki bo obsegala 16.000 m². — Predilnica v Štipu bo predelovala predvsem makedonski bombaž, ki ga pridelujejo v štipskem in strumskem okraju. Ker bo predilnica začela obratovati že prihodnje leto, so poslali v Slovenijo makedonske delavce, da se v tečajih in pri praktičnem delu usposobijo za predilniško stroko. s

Skrajšan delovni čas v nekaterih industrijskih strokah

S posebno odredbo zveznega ministra za delo je določen skrajšani delovni čas v nekaterih industrijskih strokah, kjer je delo zelo naporno in v zdravstvenem pogledu nevarno. Tako je na primer določen peturni redni delovni čas v kemični industriji za delavce pri zgrabanju klorovega apna iz klornih komor. Sesturni delovni čas pa je določen za 17 vrst dela v kemični industriji in sicer med drugim za: taljenje svinčene sklenine v očetni kislini, centrifugiranje in pakiranje svinčenege aceta, kurjenje rotacijskih peči za natrijev bikromat, koncentriranje bikromatnega luga, delo v termih emulzijskih prostorih (fotokemika), taljenje in oksidacija svinca pri proizvodnji svinčenege minija, šaržiranje električnih peči pri proizvodnji karbida, šaržiranje in izlivanje električnih peči pri proizvodnji železovega silicija in tako dalje.

V medicinski industriji je določen šesturni delovni čas pri proizvodnji alkaloidov. Sedemurni čas je določen za dela pri serovakcinski proizvodnji in za dela pri organsko-terapevtski proizvodnji v oddelkih, kjer delajo s škodljivimi organskimi topili.

V tobačni industriji imajo šesturni delovni čas v oddelku za ekstrakcijo nikotina z bencolom in žvepleno kislino. Sesturni delovni čas je določen tudi v industriji gumija pri velikih vulkanizacijskih stiskalnicah.

Sedemurni delovni čas imajo v tekstilni industriji za dela pri čiščenju klobukov dalje za mokro predenje v predilnici lanu, za vezenje vretenke vrvice v mokri predilnici, za trganje starih krp na stroju itd. V usnjarski industriji je določen sedemurni pri toplem maščanju likanca in jermenskih hrbtov.

NAJBOLJŠA CELULOZA IZ SLAME

Naše sladkorne tovarne so letno obrabovale samo nekaj mesecev v tako čvni sladkorni kampanji. Ves ostali čas so počivale. Na predlog inž. Mautnerja pa so začeli v sladkornih tovarnah s poskusi pridobivanja celuloze iz slame in drugih enoletnih bilk. Naprave v sladkornih tovarnah je bilo treba v ta namen nekoliko izpopolniti, kar je našim tehnikom popolnoma uspelo. Poskusi proizvodnje celuloze so se sijajno uspeli in v tih dneh so tovarne že prešle na redno proizvodnjo celuloze iz slame. S tem bomo leto prihranili več sto milijonov dinarjev deviz, ki smo jih doslej dajali tujini, ko smo uvažali celulozo za našo papirno in tekstilno industrijo. S predelavo ržene slame bomo poslej dobivali tudi najcenejšo celulozo vlakno za izdelavo izredno trpežne umetne svile.

Poleg celuloze so začeli v sladkornih tovarnah tudi proizvodnja iz gašenega apna precipitirano kredo, ki jo uporabljamo v industriji gume, za izdelavo cigaretnega papirja in raznih kozmetičnih sredstev. Precipitirano kredo, ki smo jo doslej uvažali, pridobivajo s pomočjo naprav za čiščenje sladkornega soka. Z malenkostno preureditvijo naprav, ki so sicer v sladkornih tovarnah več mesecev letno počivale, bomo poslej dobivali važno surovino za našo industrijo.

li delavci, ki delajo na podeželju, sklep, da bodo izvedli na vaseh široko agitacijo za vpis posojila. Vsak delavec bo na vasi aktivist. Dosegli so že lepe uspehe.

Pri lepih uspehih v številnih delovnih kolektivih in vaseh pa se ponekod vodstva množičnih organizacij premalo zavedajo velikega pomena drugega ljudskega posojila. V ljubljanski klavnici so bili na sestanku, ko so razpravljali o ljudskem posojilu, navzoči samo mesarji in delavci, od uslužbencev ni bilo nobenega. To pa se je poznalo tudi pri sprejemanju obveznosti za vpis posojila. Priglasenih je bilo le 200.000 din, čeprav ima sindikat 306 članov. Lahko bi naštel še več primerov slabih priprav za vpis ljudskega posojila.

Tekmovanje, ki se je razvilo med množičnimi organizacijami, pa bo opravili organizaciji velik pomočnik pri pripravah za vpis ljudskega posojila. Tudi naši kmetje se zanimajo za ljudsko posojilo, toda med njimi še vedno ni tiste žive razgibanosti. Primeri številnih obdelovalnih zadrug nam bodo izpodbuda. Čim več bodo našli kmetje vpisali posojila, tem več strojev jim bo lahko preskrbela država, tem več zadrughni domov bo zraslo v naših vaseh, prej bo v sleherni naši vasi zasvetila električna luč! Množični odziv za vpis ljudskega posojila pričakujemo tudi od naših obrtnikov, ki jim nudi naša država vso podporo.

Dobra priprava — poroštvo za dober uspeh ljudskega posojila

Po vsej državi je akcija za vpis drugega ljudskega posojila našla pot v sleherni delovni kolektiv, v naše delovne zadruge, pa tudi v naše vase. Povsod sprejemajo obveznosti za vpis posojila in se temeljito pripravljajo na ta veliki dogodek, ko bodo naši delovni ljudje znova dokazali svojo veliko zavest, svojo predanost Partiji in državnemu vodstvu ter srčno željo, da se naš petletni plan izpolni čim prej in čim bolj uspešno.

Iz vse Slovenije prihajajo počela o visokih obveznostih naših delovnih kolektivov za vpis posojila. Samo delovni kolektivi v trboveljskem okraju so doslej sprejeli obveznosti za 4 milijone 200.000 din posojila. Posamezni rudarji so sklenili, da bodo vpisali tudi do 10.000 din posojila.

V Ljubljani pri vpisu ljudskega posojila še vedno prednjačijo vladne ustanove. Uslužbenci 20 vladnih ustanov so doslej sprejeli obveznosti za nad 3 milijone dinarjev ljudskega posojila. Med njimi vodijo uslužbenci Republiške zveze kmečkih zadrug, ki so že vsi sprejeli obveznosti za vpis s povprečnim zneskom nad 3000 din. Tudi v podjetju »Tesar« znaša povprečna obveznost posameznika 3000

VREME
VREMENSKA NAPOVED ZA SREDO: Pretežno sončno vreme. Temperatura ponoči 12°C, poćevci se bo dvignila na 26°C.

Prve volitve delavskih svetov in upravnih odborov podjetij

Nadaljevanje s 1. strani
Izredne kandidatne liste morajo biti zaradi tajnosti volitev iste darve in iste velikosti. Na volivnem mestu mora biti urejen vsaj en prostor, kjer lahko volivni upravičenec na listi, za katero hoče glasovati, prečrta imena oseb, za katere noče glasovati in namesto njih vpise druge imena ter unici volivne listke kandidatnih list, za katere noče glasovati. Prostor mora biti tako urejen, da je zagotovljena tajnost glasovanja.

Takoj po končanem volitvah ugotovi volivna komisija rezultat volitev. Za izvoljene se štejejo tisti kandidati, ki imajo največ glasov na listi, ki je dobila večino glasov. Če pri treh ali več kandidatnih listah nobena lista ne dobi absolutne večine glasov, se ponovijo volitve v osmih dneh. Za te ponovne volitve se lahko predložijo nove kandidatne liste. Pritožbe zaradi morebitne nepravilnosti pri volitvah se lahko vložijo pri okrajnem sodišču tri dni po razglasitvi rezultatov.

Prvo zasedanje izvoljenega delavskega sveta skliče uprava sindikalne organizacije najpozneje 10 dni po volitvah. Na prvem zasedanju izvoli delavski svet predsednika, poslusa poročilo direktorja o poslovanju podjetja, nato pa določi število članov upravnega odbora in izvoli upravni odbor podjetja. Zaradi verifikacije mandata izvoli delavski svet verifikacijsko komisijo.

Tudi člani upravnega odbora podjetja se volijo po kandidatnih listah. Kandidatno listo lahko predlaga ena desetina članov delavskega sveta. Najmanj tri četrtine kandidatov za upravni odbor in namestnikov, morajo biti delavci, ki delajo neposredno v proizvodnji oz. v osnovni delavnosti podjetja. Če ta osnovna delavnost ni proizvodna ali transportna, namreč komercialna, založniška ali podobna, tedaj se štejejo za delavce vse osebe, ki delajo neposredno v osnovni gospodarski delavnosti podjetja ne glede na to, ali so delavci ali uslužbenci. Predsednik delavskega sveta ne more biti kandidat za člana upravnega odbora. Postopek za izvolitve upravnega odbora je podoben postopku za izvolitve delavskega sveta, zlasti kar se tiče predlaganja kandidatnih list in njih potrjevanja, dopolnilnih kandidatnih list in glasovanja. Ves postopek volitev pa se izvrši na isti seji delavskega sveta s potrebnimi prekinitvami seje zaradi sestavljanja in predlaganja kandidatnih list.

Izvoljeni upravni odbor podjetja prevzame dolžnost upravljanja v smislu zakona na seji, na kateri poimenuje direktor podjetja upravnemu odboru materialno in finančno stanje podjetja, poda pregled temeljnih in obratnih sredstev, bančnih računov, izpolnjevanja plana v denarnih in blagovnih pokazateljih in poročila o težavah in pozitivnih rezultatih dosedanje uprave. Najkasneje 8 dni potem se skliče delavski svet, na katerem potrdi upravni odbor in direktor o prevzemu dolžnosti, ki je dokončan, ko ta prevzem potrdi delavski svet podjetja.

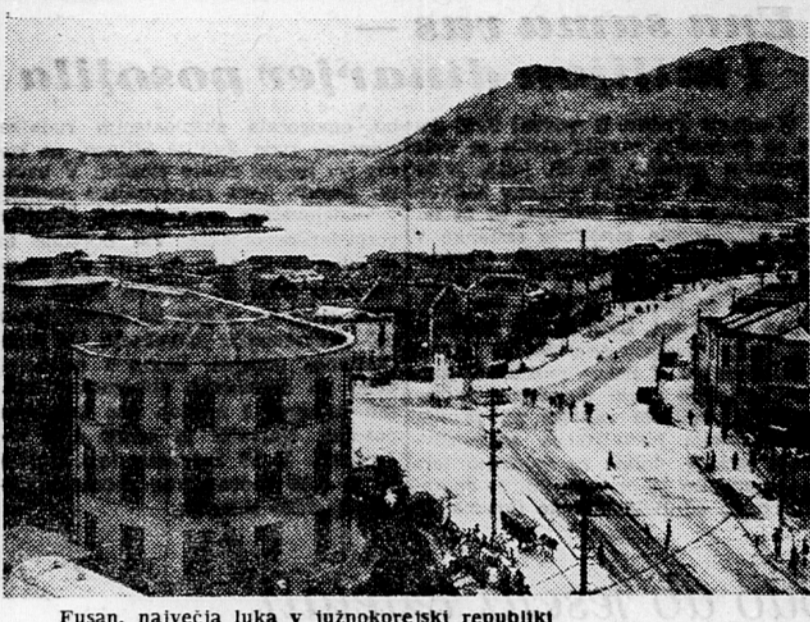
V podjetjih, ki imajo 30 in manj delavcev, predstavlja ves kolektiv delavski svet. Za ta podjetja določa republiška vlada rok, v katerem mora celotni kolektiv kot delavski svet izvoliti upravni odbor. To se mora izvršiti najkasneje do 1. oktobra. V podjetjih, ki imajo šest ali manj delavcev, pa se ne voli upravni odbor, marveč upravlja dolžnosti upravnega odbora ves kolektiv. Svet za zakonodajno in izgraditveno ljudske oblasti vlade FLRJ bo še predpisal posebna navodila za tiste gospodarske panoge, kjer se zaradi specifičnosti organizacije ne morejo popolnoma uporabljati predpisi tega navodila.

POLOŽAJ NA KOREJI

Severne čete še vedno napredujejo

Omejitev gibanja civilistov v borbeni coni ameriških čet

Tokio, 24. jul. Sporočilo ameriškega glavnega štaba, ki ga prenaša agencija France Presse, pravi da so izvedla ameriška letala večeraj 165 poletov in bombardirala večerajski objekti

Fusan, največja luka v južnokorejski republiki

pri Jongjangu ter železniško križišče pri Kongdžuju. Ameriška letalska letala so obstreljevala koncentracije čet na liniji Tedžon-Jentek in v bližini Cungdžuja. Avstralska letala tipa

»Mustang« so uničila 8 severnokorejskih tankov. V komunikaciji je rečeno, da so na področju Tedžona koncentrirane znatne severnokorejske sile. Stab 8. ameriške armade je priznal, da

nad 1000 južnokorejskih vojakov, ujele pa nad 3000 ter zaplenile precejšnje količine vojnega materiala.

Severnokorejske čete, ki operirajo na področju Tedžona, so zavzele večeraj Ičon in Jongdžong ter uničile nad 1500 vojakov 24. ameriške divizije. Severnokorejske čete so pri teh operacijah zaplenile velike količine topov, streliva in lahkega orožja.

Reuter poroča, da so ameriške vojaške oblasti v Južni Koreji prepovedale gibanje civilnih oseb v borbeni coni. Ta naredba je bila izdana z namenom, da bi onemogočili protiranje severnokorejskih vojakov, preoblečenih v kmete, v ameriške linije. Zabeleženo je bilo mnogo odselej gibati v borbeni coni samo dve uri dnevno, da si bodo nakupili hrane in nabavili vodo. Ta naredba ne velja za zdravniške, policije, telefonske uradnike, železničarje in delavce v tovarnah ali trgovinah, ki preskrbujejo vojsko.

Proglas Formozanom

Peking, 24. jul. Posebni odbor, ki vodi na Kitajskem kampanjo zoper sklepe predsednika Trumanova o Formozu in Koreji, je poslal prebivalstvu Formoze proglas. V njem je rečeno, da so Američani takoj po drugi svetovni vojni začeli podpirati reakcionarje v raznih delih na Vzhodu, kakršna sta Cankajšaj in Sing Man Ri, in da podpirajo fašistične ostanke na Japonskem. V proglasu, ki ga prenaša agencija Nova Kitajska, je tudi rečeno, da sta centralna narodna vlada in narodnoosvobodilna vojska Kitajske trdno odločeni, da osvobodita Formozo, ki je del kitajskega ozemlja in katere ljudstvo je član velike družine kitajskih narodov. Na koncu poziva proglas prebivalstvo Formoze, naj z vso močjo podpre osvoboditev svoje otoka.

nekaj vrstah

Myrtle Beach, 24. jul. Pri Myrtle Beachu v državi Južna Karolina (ZDA) se je zrušilo transportno letalo C-46. Pri tej priliki so našli smrt vsi potniki, katerih število je znašalo 33 in 36. United Press poroča, da je to letalo pripadalo vojski letalski bazi v Miamiju in da je vozilo domov pripadnike narodne garde, ki so bili končali svoje vaje.

Pariz, 21. jul. (AFP) Francosko ministrstvo za narodno obrambo je demantiralo vesti agencije Tass in drugih vzhodnoevropskih držav. Tassova vest je javljala, da so francoska letala v Indokini vrгла bombo s strupenimi plini. V demantiju je sporočeno, da Francija spoštuje mednarodne obveznosti.

Seja vietnamske vlade

Peking, 24. jul. Agencija Nova Kitajska prenaša poročilo vietnamske Casopisne agencije, da je imela vietnamska vlada 15. julija sejo, na kateri je obravnavala politična, vojska in gospodarska vprašanja. Na seji, ki ji je predsedoval predsednik Ho Si Min, je bilo ugotovljeno, da se vietnamsko ljudstvo ne bori samo zoper francoski kolonialni sistem, ampak tudi zoper ameriško intervencijo, ki podpira Francoze, in da ljudstvo sedaj uspešno izvaja geslo »Vse za hiter prehod k splošni osvoboditvi«.

Zamenjava not med Indijo in Pakistanom

New Delhi, 24. jul. (AFP). Med vlada Indije in Pakistana sta bili zamenjani notni o dokončni razmejitvi med tema dvema državama. Indija zahteva od Pakistana, da ji odstopi 7000 km² v pokrajini Asam (Vzhodni Pakistan). Ne da bi zavrnili to zahtevo Indije, zahteva Pakistan od Indije, da se mu priključijo nekatera področja v severnem delu Zahodne Bengalije. Računajo, da bosta to vprašanje proučila predsednikova vlad prazidejni držav Nehru in Liaquat Ali kan na skupni konferenci, ki je prav sedaj v New Delhiju.

Konferenca borcev proti revizionizmu KP Nemčije

Ratingen, 24. julija. Danes je bila v Ratingenu pri Düsseldorfu konferenca bivših članov komunistične partije Nemčije, ki so bili izključeni iz partije ali pa so izstopili zaradi tega, ker se niso strinjali z informbirojevsko politiko vodstva KP Nemčije. Na konferenci, ki ji je predsedoval bivši sekretar province Schleswig-Holstein Fritz Lacke, je bilo navzočih 57 delegatov iz 11 pokrajin. Na konferenci je podal politični referat Josef Schappe, organizacijski referat pa je podal Georg Fischer.

Po političnem referatu Josefa Schappeja in v organizacijskem referatu Georga Fischerja se je na konferenci razvila obsirna debata, v kateri so govorili o škodljivih posledicah, ki jo ima informbirojska politika sedanjega vodstva KP Nemčije in vodstva socialno-demokratske stranke Nemčije za delavsko gibanje v Zahodni Nemčiji. Po končani diskusiji so na konferenci ugotovili, da je delavski razred Zahodne Nemčije podvržen izkoriščanju buržoazije, ki se ob podpori treh zahodnih sil konsolidira in se nadalje igra svojo izkoriščevalsko vlogo. Pri tem pa KP Nemčije ne izvaja politike boja zoper tlačenje delavskega razreda, ampak služi zunanjepolitičnim koristim SZ in na ta način poglablja škodljivo delitev sveta v dva tabora.

Tako je delavski razred Nemčije ostal brez svojega resničnega političnega predstavnika, ker je KP Nemčije s svojo brezpogojno odvisnostjo od zunanje politike SZ izgubila zaupanje pri delavcih in prenehala biti partija nemškega proletariata. Socialdemodemokratska stranka Nemčije pa se nadalje igra vlogo zdravnika umirajočega kapitalizma in vlogo opozicije, ki izkorišča notranje nasprotje med ameriško-britanskim in francoskim kapitalom. Za svojo sorazmerno precejšnjo moč se mora ta stranka zahvaliti edino temu, da v Zahodni Nemčiji ni razredne partije. Na koncu sklepov je rečeno, da ima socialistično gibanje v Nemčiji stare tradicije. Njegova moč se bo zmeraj bolj krepila, česar ne moremo trditi o revizionistih, ki so danes v vodstvu KP Nemčije, in o njihovem revizionističnem aparatu.

Ob koncu konference je bilo sklenjeno, naj se začne izdajati tednik, ki bi zagovarjal ideje neodvisnega socialističnega gibanja v Zahodni Nemčiji in se boril zoper revizionizem in spreprečanje marksistične znanosti. Ta list naj bi zbral okoli sebe široke množice iskrenih in pravih socialistov. V pripravljani organizacijski odbor za izdajanje tega lista je bilo izvoljenih 12 članov, med njimi tudi Josef Schappe, Wolfgang Gese in Georg Fischer.

Razredni sindikat tržaških grafičnih delavcev

Trst, 24. jul. (Tanjug). Včeraj dopoldne so ob navzočnosti velikega števila grafičnih delavcev na sedežu akcijskega odbora za obnovitev razrednih sindikatov ustanovili enotni razredni sindikat grafičarjev in izvolili glavni odbor.

Član akcijskega odbora Giordano Luxa je poudaril v svojem poročilu pomembno vlogo grafičnih delavcev v borbi proti informbirojskim razbičajem razrednih sindikalnih organizacij. Delodajalci so izkoristili napad informbirojev na sindikalno organizacijo in vsilili delavcem težke delovne pogoje, znižali plače, odpustili delavce itd. Plače grafičnih delavcev ne zadostujejo niti za pokritje polovice življenjskih stroškov. V svojem prvem

razrednem sindikatu se bodo lahko grafičarji učinkovito borili za pravice delavskega razreda in zboljšanje svojega položaja.

Protest proti zapostavljanju slovensčine

Trst, 24. jul. (Tanjug). Na izredni seji občinskega sveta v Repentaboru so sprejeli resolucijo, v kateri protestirajo proti neredbi angloameriške vojaške uprave št. 183, ki postavlja slovenski jezik v podrejeni položaj nasproti italijanskemu. Resolucija je bila sprejeta v imenu vsega prebivalstva te občine.

Odredba o omejitvi prometa s krompirjem

Minister za kmetijstvo LRS je izdal odredbo, s katero se razglasa za okužena s koloniziranim hroščem območja okrajev Krško, Novo mesto, Poljane, Ptuj, Trebnje, Gorica, Idrija, Ilirska Bistrica, Sežana in Tolmin v celoti; razen tega pa naslednji kraji: Borovnica, Dolenji Logatec, Presejre, Rakitna in Verd iz ljubljanskega okoliskega okrajja, Hotavlje iz kranjskega okrajja, Breg, Loka pri Zidanem mostu, Radeče in Vrhnovo iz trboveljskega okrajja ter Hrenovica, Hrusevje, Razdrto in Senožeče iz postojanskega okrajja.

Na njivah, ki so okužene in na okoliških njivah v oddaljenosti 1,5 km, se ne sme z izkopom krompirja začeti pred časom, ki ga za to določijo na vodilnih ministrstva okrajni izvršilni odbor. Pridelovalci smejo kopati samo za lastno porabo, vendar morajo pustiti neizkopano vsako drugo vrsto.

Iz okrajev in krajev, ki so zgoraj navedeni, je prepovedano prevažati ali prenašati krompir v druge kraje, razen v mejah okuženih okrajev in krajev. Izjemoma pa smejo iz teh območij prevažati krompir v druge kraje Slovenije otkupna podjetja iz kmetijske zadruge, in sicer z dovoljenjem pooverjenosti za kmetijstvo pri okrajnem izvršilnem odboru tistega okrajja, kjer je krompir pridelan. Ta dovoljenja se smejo izdati samo za krompir, namenjen potrošnji, in sicer za potrošnja sredstva, ki so navedena v odredbi. Pri nakladanju je treba odstraniti vsom krompirjem pomensano zemljo. Po prevozu pa je treba očistiti prevozno sredstvo zemlje in vozilo razkužiti (politi z nafto). Razkuževanje se mora opraviti pod nadzorstvom okrajnega (mestnega) inštruktorja za varstvo rastlin, ki mora biti o tem pravočasno obveščen. Iz potrošnih sredstev, kamor prihaja krompir iz okuženih področij, smejo pridelovalci izvažati ali prenašati krompir v druge kraje le s potrditvijo krajevnega (mestnega, rajonskega) izvršilnega odbora, da izvažajo izzroma prenašajo svoj lastni pridelek. Gornje prepovedi ne veljajo za semenjski krompir, ki se prevaža s posebnim dovoljenjem ministrstva za kmetijstvo.

Ob bohinskem jezeru grade letovišče za mladince - brigadirje

Ob Bohinskem jezeru, nekako sredi pota od Sv. Duha do Zlatoroga, je taborišče, Sotor ob šotoru, sredi prostora za taborni ogenj, »logorska kuhinja, pa velika državna trobojnica. Malo naprej je gradbišče, kjer gledajo iz zemlje betonski temelji. Zjutraj že ob petih, ko pokaže sonce izza obzorja, tabor oživi. Kmalu je tudi gradbišče podobno mravljišču. Takšen je bežen pogled na taborišče in gradbišče III. ljubljanske mladinske delovne brigade.

Ob Bohinskem jezeru bo stalo letovišče za ljubljanske mladince-brigadirje, da bodo po enomesečnem delu hodili sem na oddih. Letovišče se bo sestajalo iz stanovanjskih barak, ki bodo prijetne, sončne, čvrste, z betonskimi temelji. Letovišče bo lahko sprejelo 250 brigadirjev naenkrat; kar jih bo več, bodo pa prišli naslednji mesec na vrsto. Letovišče bo obsegalo 3 stanovanjske barake, upravno barako, kulturno dvorano, dva fizikalna igrišča in ob jezeru vodno plažo. Barake bodo opredeljene v lične sobice z vso sobno opremo, napeljavami in tudi elektriko, tako da glede udobnosti ne bo ničesar manjkalo. Letovišče so začeli graditi že meseca marca, ko je delala I. ljubljanska mladinska delovna brigada. Končala ga bodo še letos. Za prihodnji mesec bodo prišli v prve stanovanjske barake brigadirji, ki so bili letos na avtomobilskih cestih.

Mladinci opravljajo vsa dela, celo strokovna, sami. Gradnja in delovno vodstvo opravlja ljubljanski mestni odbor Ljudske mladine, denarno pa krije vse izdatke mestni ljudski odbor, ki se zaveda velikega pomena tega podjetja za ljubljansko mladino.

Na gradilišču proge Doboj—Tuzla so prebili prvi predor

Pred meseci so v Bosni začeli graditi normalnotrno železniško progo Doboj—Tuzla, ki bo povezovala obe mladinski progi in bo zlasti olajšala odvoz premoga iz tuzlanske in banovskega premogovnega bazena, kajti pred tremi leti zgrajena proga Brecko—Banovići je težko zmaguje narasli promet. Od celotne proge so že lani zgradili odsek od Tuzle do Puracića pri Lukavcu, od koder je treba do Doboja zgraditi še 42 km proge. Da bo nova železnica še letos zgrajena, so v juniju prišle na gradbišče mladinske delovne brigade. Tako so se razvila dela na vseh šestih odsekih trase. Na progi bosta tudi dva predora, in sicer na 6. in 7. odseku. Med mlinerji, ki gradijo ta dva predora, se je razvilo živo tekmovanje. Te dni so mlinerji prebili prvi 126 m dolg predor Mrčevac, in sicer pet dni pred rokom. Najboljša brigada na gradbišču predora, ki jo vodi Marko Berković, je zadnji mesec presežala normo za 95 do 265%. Delavci železniškega gradbenega podjetja »Mostogradnja« pa so te dni na progi začeli graditi tri mostove čez reko Sprečo.

Razstava lokalnega gospodarstva v Skoplju

Na Hlandu bodo v Skoplju odprli razstavo lokalnega gospodarstva in obrtnosti, na kateri bodo razstavljali domači izdelki rezbarstva, filigranstva, keramike in domače preproge. Na razstavi bodo razstavljale zadruge, obrtniška podjetja in izdelovalci preprog iz Kruševa ter Kratova. Nadalje bodo razstavljala podjetja narodnih vezen in iz Skoplja in rezbarji iz Ohrida.

OB IZIDU SLOVENSKEGA PRAVOPISA

Novi Slovenski pravopis je slovenska javnost sprejela z izrednim, kar presenetljivim zanimanjem. Vkljub veliki nakladi 25.000 izvodov knjige ni bilo mogoče dati v prsto prodajo ali naročnikom, kakor je zalažba prvotno nameravala, temveč jo je treba deliti po prednostnih spiskih, tako da jo dobe predvsem tisti, ki jim je najbolj potrebna, in šele za njimi tudi drugi.

Mislim, da sta za to zanimanje odločilna posebno dva razloga. Prvega smo lahko veseli, ker kaže, da se danes tudi najširši krog slovenskih ljudi že živo zanima za svoj jezik in za jezikovna vprašanja. Naš jezik je bil sicer najmočnejša vez, ki je ohranjala slovensko narodno skupnost v dolgih stoletjih, ko se Slovenci niso jasno zavedali svoje narodne individualnosti. Toda preprosti Slovenec se je svojega jezika oklepal bolj kot nečesa, kar je bilo del njegove družinske tradicije, njegove vsake povezanosti (zato se je toliko Slovencev odreklo svojega jezika, kakor hitro so prišli iz domače skupnosti na tuj, pa čeprav le v bližnji Zagreb). Od dobe narodnega prebujanja naprej, odkar imamo svojo literaturo, se Slovenci sicer zanimamo za svoj jezik in jezikovna vprašanja, toda to zanimanje je prav do bližnje preteklosti ostalo omejeno na prav ozko plast. Saj je n. pr. skupna naklada vseh dosedanjih slovenskih pravopisov ostala malo pod številom 25.000, torej manjša od naklade novega pravopisa, ki bo nedvomno precej večja. Očitno se je torej pri nas nekaj spremenilo, da s tako vnujo ljudje segajo po novem pravopisu. Spremenil se je odnos do domačega jezika, in tega, kakor rečeno, mora-

letih doživljala in še doživlja hudo preizkušnjo. Revolucionarni preobrat ni dopuščal mirnega, treznega preudarjanja in tehtanja, stvarnost je zahtevala svoje, pa čeprav je bilo včasih zaradi tega treba narediti silo obklisti, jeziku.

Zal pri tem nismo ostali v mejah, ki jih je narekovala nujsnost. Kdor je imel čut za lepoto in čistost domačega jezika, tudi v tem izrednem času ni izgubil mere in kompasu, bilo pa je veliko drugih, ki so pisali, kakor jim je prišlo na misel, najpogosteje pač tako, kakor jim je narekoval tuj jezik, po katerem so študirali ali iz katerega so prevajali. Zato se nam je nabralo v teh petih letih svobode (in nezazelenje jezikovne svobode) v slovenski tiskovni pleveli, toliko tujih primesti, toliko napačno skovanih, tujih izrazov in besednih zvez, da preostri bralec kmalu ne bi več vedel, kaj je še slovenski in kaj ni več.

Večina slovenskih ljudi sicer čuti, da je v pisanju naših listov in knjig marsikaj narobe, toda jezikovno neizobraženi ne vedo, kako naj lažje zrno od plevela, in so sprejeli že veliko navlake, ki jo bo težko spet iztrebiti. Z občutkom in notranje negotovosti je slovenski človek tako vneto segel po novem pravopisu, ker upa, da mu bo knjiga razpršila vse dvome in mu pokazala edino pravo pot. Bojim se, da da jih je veliko, ki od SP pričakujejo mehaničnega pripomočka: da bo pokazal pravilnost besede, zveze, oblike tako preprosto in natančno, kakor pokaže n. pr. svinčnica navpičnega zidu. Vsi tisti, ki narečajo in kupujejo novi pravopis v tem upanju, bodo razočarani in bojim se, da je tak doberšen del naročnikov.

Po volni smo dobili Slovensko slovnico, ki je izšla sicer v veliki nakladi (25.000), a je bila namenjena nižji srednji šoli in so jo pokupili večidel

dijaki. Tudi jezikovna vadnica za nižje strokovne šole, sestavljena na osnovi te slovnice, ki je izšla lani, ni našla poti v javnost. Tako je novi pravopis poleg bolj specialnega Ruplovega pravopisa prvi jezikovni priročnik, ki ga je dobila slovenska javnost po devetih letih (od Slovenske slovnice III-IV iz leta 1941, ki pa je bila namenjena spet le šoli). Medtem so vse starejše izdaje takih del na knjižnem trgu že popolnoma pošle: ne dobite več prejšnjega pravopisa, ne Glonarjevega Slovarja slovenskega jezika, da o Pleterničnem niti ne govorim, pošli so tudi razni jezikovni brusi, rešeta in kakor že so se imenovali vsi ti razni priročniki, pošli celo slovarski tuji. V takem položaju so bili sestavljalci novega pravopisa prisiljeni, da združijo z njim pravzaprav še slovarček slovenskega jezika in slovar tujk. Tako je SP narasel v obsežno knjigo s skoraj 1000 stranmi, kar ima svoje dobre, pa tudi svoje slabe plati. Kakor hitro bomo dobili nov slovar slovenskega jezika in nov slovar tujk, bo slovenski pravopis splahnel na svojo normalno obliko, komajda dosti obsežnejšo od obsega SP iz leta 1935.

Nova izdaja slovenskega pravopisa je nekaj milini kamen ob poti, ki jo je naredil slovenski jezik v zadnjih desetletjih. Brez prevlečevanja lahko rečemo, da je ta pot velikanska. Iz okornega, skoraj povsem kmečkega jezika, ki je še kar nekako disal po prsti in kamenju, na katerem je zrastle, se je povzdignil v gibčen, izrazno bogat jezik, poln raznih besednih zvez in odtenkov, jezik, ki zdaj prav tako lahko izrazi robati kmečki sovor kakor vzvišeno govornico najvišjih vrhov svetovnega slovsstva. Po čigavi zaslugi je naredil naš jezik to sijajno pot? Morebiti je prav, če si skušamo ob

teji priložnosti odgovoriti na to vprašanje.

Predvsem si moramo pojasniti, kdo so ustvarjalci jezika. Ob tem vprašanju je bilo že veliko sporov, in verjetno bi bil marsikdo v zadregi, če bi moral dati odgovor nanj. Stvar namreč ni tako preprosta. Ni dvoma, da jezik kot govorno narečje nastaja spontano, da ga oblikujejo v mesedobnih odnosih vsi pripadniki naroda. Ta jezik je nekaj organskega, živega, raste v družbi, v vsakdanjem življenju. Zato je kot vsaka živa stvar neskončno gibljiv in spremljiv, prilagaja se novim okoliščinam, ustvarja si zmerom nove oblike, in pri tem pogosto ne ubere tiste poti, ki bi mu jo rad predpisal naš razum. Jezika nikoli ne moremo docela stlačiti v logične kategorije, vedno ostane v njem nekaj nedolodljivega, neulovljivega, kakršno je pač tudi življenje samo. Drugačnja pa je stvar s knjižnim jezikom. Teza oblikuje tisti, ki ga pišejo. Kolikor pomembnejša je kaka knjiga v socialnem pogledu, toliko večji je njen jezikovni vpliv. Dalmatinova biblija je bila osnovna učna knjiga slovenskega pisanja dve sto let, ker je bila socialno pomembna; na srečo je bila tudi jezikovno dobra.

Kjer je nastala literatura, so se kmalu pokazali tudi jezikoslovci. Ti so bili sploščeta postavodajalci jezika: to so vsaj hoteli biti. Sele z romantično, pri nas s Kopitarjem, je slovnica postal opazovalec in zapisovalec jezika, obrždal pa si je seveda pravico, da razlaga jeziku imanentne zakonite, to se pravi, da ugotovi pravila, no katerih nastajajo oblike v kakem jeziku. Po tako dobljenih smernicah se ureja potem nova stavba, nove besede in oblike, posebno v novih strokah. Jezikoslovci so torej med narotovalci jezika, čeprav niso njegovi ustvarjalci.

Pravi oblikovalec jezika je vsakok besedni umetnik, ali če hočemo seči še širje, vsak pisec. Besednemu umetniku je jezik crodje, jezik mu je oblika, v kateri se izraža, v kateri govori sočloveku. Kakor je znanstveniku do tega, da bi bile njegove priprave, njegovi delovni pripomočki kar se da natančni in popolni, tako hoče umetnik, da bi bil jezik kar najbolj popolna posoda za njegove ustvaritve. In prav tako, kakor znanstvenik svoje priprave neprenehano spopolnjuje, da bi še tesneje, še uspešneje zajel stvarnost, tako si tudi umetnik prizadeva, da bi dal svojemu izraznemu sredstvu, jeziku, tako popolnost in tako silo, da bi lahko z njim dal čutiti drugim ljudem prav vse, kar čuti sam, kar si išče izraza v njegovi duši. Od trenutka, ko so se začele literature z individualnimi ustvarjalci, so bili zato pisatelji zavestni oblikovalci in izpopolnjevalci jezika. Posamezni pisatelji so ob tem lahko zašli na napačno pota, vendar to ni spremenilo splošne smeri, ki je šla k vedno bolj popolnejšemu, vedno bolj doganemu jeziku.

Kajpada umetnik, pisatelj, oblikuje jezik precej drugače kot znanstvenik, jezikoslovec. Medtem ko skuša znanstvenik razumsko prodrati v gradbo jezika in induktivno doznati splošna načela, ki naj veljajo tudi za nadaljnji razvoj, dela umetnik bolj intuitivno. Jedro pisateljskega daru je jezikovna nadarjenost, to je tista sestavina, brez katere ni pisatelja, naj lma kdo še tako bujno domišljivo, čustveno življenje itd. Pisatelj mora imeti izreden jezikovni čut, ki ga zanesljivo vodi pri njegovem prizadevanju, da bi izrazil svoje doživljanje. Ni pa nujno, da bi pisatelj skušal delati to razumsko; zato se tudi ne bo zmerom držal slovnicevskih navodil, temveč bo večkrat ubral svojo pot.

(Dalič)

ZAKAJ je SLATINE premalo?

Sprito občutnega pomanjkanja slatine se marsikdo vprašuje, zakaj je primanjkuje. Na naše poljedelvanje je odgovorna uprava podjetja Radenska Slatina tole:

Največji razlog, da je slatine premalo, je v tem, da je potrošnja te vode po vojni silno narasla. Nekatero ljudske republike, kakor Bosna in Hercegovina, ki pred vojno slatine skoraj niso poznale, porabijo sedaj velike količine. Razen tega imajo seveda pri razdeljevanju prvenstvo rudniki, železarne in turistični kraji. Koliko ljudi pred vojno sploh ni poznalo slatine, ker je bila zanje predragi! Zaradi vsega tega slatine povsod primanjkuje, čeprav je proizvajamo precej več kakor pred vojno. Letošnja proizvodnja je na primer za približno 10% večja kakor največja proizvodnja pred vojno leta 1939.

Da bi čim bolj dvignili proizvodnjo, delajo v vseh treh obratih radenskega podjetja v dveh izmenah, torej 16 ur dnevno, in dosegaajo z istimi sredstvi ter manj delovne sile kakor pred vojno v proizvodnji veliko večje uspehe. Poleg rednega dela in plačanih nadur je opravil delovni kolektiv samo v aprilu 5568 prostovoljnih ur! Prosto-voljnega dela so se udeležili tudi namestenci za upravo vred. Samo letos je proglailo podjetje 108 udarnikov.

Za dvig proizvodnje v Slatini Radenskih bi bilo treba investirati visoke zneske in modernizirati obrat predvsem v Boracevi (za to bi bilo potrebnih okrog 18 milijonov dinarjev). V Boracevi držajo sedaj vodo samo iz enega vrelca, medtem ko so trije še povsem neizkoriščeni. Z investicijskimi deli v Boracevi bi omogočili črpanje vode iz štirih vrelcev. S tem bi bila zagotovljena dovoljna proizvodnja slatine tudi v najbolj vročih letnih mesecih. Sedanja kapaciteta v proizvodnji slatine pa je takšna, da zadostuje v mesecih julij in avgust komaj za vse potrebe krajev Varazdin, Čakovce, Ptuj, Murska Sobota, Lendava in Maribor. Saj zahteva samo Murska Sobota 2 vagona slatine.

23 srenjskih družin ima že krov

Zadnje dni junija je minilo leto dni, ko je po nesrečnem slučaju zgorela Bohinjska Srednja vas. Takrat je vsa Goranska zbirala prispevke za pogorele, pomagala je vlada, jeseniški sindikati so hodili k Srenjanom na prostovoljno delo, zbirali so gradbeni material in v Srednjo vas so končno prišle celo delavne brigade. Projektivni zavod v Ljubljani pa je izdelal odlični načrt za obnovo vasi. Delo je lani hitro napredovalo. Že v nekaj mesecih so odstranili rusevine in začeli graditi nove domove. Letos gre delo počasneje, ker prihaja v Srednjo vas manj prostovoljnih delavcev in so Srenjčani navezani skoraj izključno le na svoje roke. V tem letu sta bili v Srednji vasi dve nedeljski delavni akciji. Zlasti pa primanjkuje strokovnih delavcev, ker jim je okraj do še nedavnega dal zanje le deset živilskih nakaznic. Res je, da Srenjčanom ni mogoče puniti vsako leto toliko pomoči kot lani. Na drugi strani pa je tudi res, da jim letos gorenski rojaki premalo pomagajo.

Pri obnovi Srednje vasi zasledujejo dva smotna in sicer zagotoviti najpotrebnejši stanovanjski ter izvesti stavbeni načrt za novo naselje. Za ureditveni prve naloge so sklenili popolnoma obnoviti vse hiše, ki niso bile prav do konca porušene in požgane, nekaj hiš obnoviti le zasilno in začasno, nekaterim pa postaviti samo streho, tako da bodo v skrajni sili še uporabne za bivanje. Zgorelo je 66 hiš in toliko družin je bilo tudi brez strehe. 11 hiš je doslej že popolnoma obnovljenih, 5 zasilno, 5 pa jih ima samo streho. Dva kmeta sta si napravila barake. Tako se je 23 družin zopet preselilo pod domači krov, 33 pa jih je še na tujem.

znenkrat ne stoji v Srednji vasi še nobena popolnoma nova hiša. Pač so štiri v delu. Ena bo dokončana še do konca leta, dve bosta pokriti čez kakšen dober teden, ena pa ima šele temelje in nekaj zidovja.

Regulacijski načrt je izzval v vasi mnogo prerekanja in godrnjanja. Pri tem so bili najglasnejši ravno imovitejši kmetje. En primer: hiše bajtarjev in vojnih vdov so popolnoma požgane, tako da se jih sploh ne izplača obnoviti. Po načrtu pridejo zato njihovi domovi na druga mesta, tam kjer je sedaj lepa zemlja bogatejših posestnikov. No, nekateri teh pa se s tem ne strinjajo, čeprav dobijo v zameno zemljo drugje. Dogodil se je celo primer, da so nekemu kmetu ponudili spuliti iz zemlje količke, ki jih je postavil za očet nove hiše.

Takšne notranje »krize« za Srednjo vas že prebleva. Posestniki, ki nečijo svoje zemlje dati v prid voščanom, se morajo hočeš nočeš ukloniti, v zameno pa dobijo ravno toliko zemlje na drugem mestu.

Sindikalne podružnice v šostanjem okraju hočejo biti tudi pri drugem ljudskem posojilu med najboljšimi

Po vseh sindikalnih podružnicah na področju okrajnega sindikalnega sveta Šostanj so živahne priprave za vpis ljudskega posojila. Člani sindikalne podružnice zdravilišča Topolšica so na svojem sestanku sklenili, da bodo vpsali najmanj 200.000 din. Gradivci iz Šostanje so sicer še niso odločili za znesek, ki ga bodo vpsali, vendar so že začeli sprejemati obveznosti po brigadah. Te brigade tekmujejo med drugimi tudi v tem, katera bo z agitacijo na vasi dosegla najboljši uspeh. V tovarni usnja v Šostanju so sklenili, da bodo visoko presegli znesek, ki so ga vpsali pri prvem ljudskem posojilu.

Razmeroma slabe so priprave za vpis ljudskega posojila po sindikalnih podružnicah lesne stroke, z izjemo okrajne mizarske delavnice in Invadiljskega podjetja v Šostanju. Tudi ti dve podružnici sta sklenili in sestankih članov, da bodo presegli vpis prvega ljudskega posojila. Kakor je bil okrajni sindikalni svet Šostanj ob prvem ljudskem posojilu med najboljšimi v Sloveniji, tako pravijo, da hočejo biti med najboljšimi tudi sedaj pri vpisu ljudskega posojila.

Zene iz Mislinjske doline skrbijo za svoje male

Nedavno smo tudi pri nas v Mislinji po prizadevanju članice AFZ otvorili otroško igrišče. Že prvi dan se je zateklo vanj nad 40 večinoma predšolskih otročičev. Odtlej prihajajo dan za dnem na svoj priljubljeni prostorček, kjer se pod vodstvom skrbne varuške Tereske zabavajo in vzgajajo. Članice AFZ iz Straž pa z obilnimi malicami skrbje za njih lačne želodčke. Te članice AFZ kakor tudi članice iz St. Ilija in Dovž so pripravile otrokom letos že marsikaj lepega. Ob pionirskem dnevu so pogostile okrog 700 otrok, pa tudi ob pridelitvi v Tednu matere in otroka so otroke obdarile in pogostile. Prav tako so vse sladke dobrote, s katerimi so bili pogoščeni ob koncu šolskega leta odličnjaki, pripravile žene.

Novo knjige in revije

Prejeli smo: ZDRAVILNA ZELISČA IN GOZDNI SADEŽI Priručnik za nabiranje. — Sevaževi Tomazič Gabrijel. Logar Stanislav in Velušček Vinko. Založilo podjetje »Gosada«. Strani 163. Ljubljana 1950.

UMRLI

Sindikalna podružnica in uprava podjetja Triglavca tiskarna javljata, da je nenadoma preminul v planinah tov. DARKO BELE, strojnik, Pogreb v Dobrovi na 25. julija ob 17. na pokopališču v Kranju. Juv. Dorkota bomo ohranili v lepem spominu. 2583.1

Alpinistični odsek v Kranju, naznanja žalostno vest, da se je v široki dolini pod vrhovi Snežnika, v odseku DARKO BELE, Pogreb nepozabnega tovarišča bo v torek 25. t. m. ob 17. uri v Kranju. 25.85.1

Ljubečica je moja druga mama, žena in žena MARIJA PAVLICEK, roj. BREČL. Pogreb nepozabnega tovarišča bo v sredo 26. julija ob 19. iz Zal. mlinske veže vs. Marje na pokopališču. — Ljubljana, Kranj 24. julija 1950. Zaljubljena hčerka Marica, mož Makso, družine Jerina Potočnik, Macorati.

Vsem, ki ste ga poznali naznanjamo, da je nenadoma umrl naš dragi oče, tati in stari oče ANTON KOBAL. Pokopani smo ga v nedeljo 23. julija popoldne v Naklem pri Crlomlju. — Sin Ljubo, hči Marjola, snaha Breda in ostala družina in Rado. — Suroočniki in vse umri naš dragi sobrat P. EVSTAHIJ BERLEC, gvardijan na Brezjah, Pogreb bo na Brezjah v četrtek 27. julija ob 9. uri dopoldne. Naj v miru počiva! O.O. Franciscani Brezje. 2589.1

AHVALE

Najtopleje se zahvalujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste ob nenadomestljivi izgubi našega prebлага moža, dobrega očeta brata, svaka in strička MILOŠA KARNIČA biv. trg. in urad. N. B. spremlili na njegovih zadnjih poti v preani grob, ga obsuli s cvetjem, ki so ga gostovali in vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali v tej nelagodni boli — pristna hvala. Neutoljajna žena Fanka, sinova Marko in Milos — ter ostala družina. 2583.1

Zahvala vsem, ki ste ob smrti naše drage hčerke MARIJE KORENČAN z nam občustvovali, ki obsuli s cvetjem in spremlili na zadnji poti. Posebna za hvala vsem, ki ste po v času bolezni obiskali, sostanovalec za pomoč v težavi urad. sestram in zdravnikom ortopedske klinike v Ljubljani in zdravnikom Jeseniške bolnišnice za po. zdravje Korenčanovi. 2584.1

Ob izgubi našega nenadomestljivega sina in brata IVANA TRABOSA se najtopleje zahvalujemo vsem, ki so z nami občustvovali ter nam lajšali braki bol. Posebno se zahvalujemo kolektivni prednice Ljita kakor tudi vsem ostalim za darovano cvetje in ki so ga spremlili na njegovih zadnjih poti. Globoko žalostno nam je, da nam ni bilo slovenj gradec in postam. L.M. Slovenj gradec in postam. L.M. Slovenj gradec — vsem sorodnikom in znancem, ki so se spremlili na njegovih zadnjih poti darovali cvetje in vence. Zahvalujemo se upravniku Pogrebne službe v Celju, za vse uspešno opravljene stvari, ki so jih nudili v tem tragičnem trenutku. — Zaljubljena družina in ostalo sorodstvo. 2589.1

SOLSTVO

Ministrstvo za ljudsko zdravstvo VLRŠ razpisuje vpis v solo za medicinske sestre v Ljubljani in Mariboru v času od 13.—31. avgusta od 8.—12. v pisni obliki za medicinske sestre v Ljubljani Kongresni trg 18. Poroči za sprejem je dovršena niza gimnazija ali sedemletna šola. Ob vpisu je treba priložiti sledeče dokumente: Prošnja kolovzano z 10 din; lastnorčno pisan seznam vseh zdravstvenih in drugih uspešnih izpitov, potrdilo o vpisu v voljni imenik za one, ki imajo že voljno pravico (nad 18 let starosti); prošnja za štipendijo potrjeno od KLO in Mladinske organizacije ter potrdilo o preloženem stanju staršev. Vse priloge morajo biti kolovzane z 5 din. Vsa navodla glede zdravniških pregledov bodo kandidatninje pretele ob vpisu v solo.

Lesno industrijsko podjetje Maribor — Sodna ulica 7 sprejme s.1. septembra 1950 35 kandidatov v dvoletno lesno šolo učenec v gospodarstvu. — Posojilo za sprejem so: Da je star od 14. let, da je zdrav, da je v uspešnem dovršil osnovno šolo. Interesenti naj se javijo na direktorju Lesno ind. strisrkega podjetja Maribor. Sodna ulica 7 najkasneje do 20. avgusta, a ob enem naj predložijo zadnje šolske spričelne tožbe in imajo v priložnosti staršev in šolanju. — Med solanem imajo učenke brezplačno celotno oskrbo in prejemke po uredbi. — LIP Maribor.

V KMEČKI DELOVNI ZADRUGI v Pesnici organizirajo farmsko vzrejo živine

Če se potruditi v kmečki delovni zadrugi Pesnica na naši severni meji ob šentiljski progli, ne odkriješ na prvi pogled nič posebnega. Te dni so končali žetev, pa jih že preganja drugo delo: orjejo za ajdo, gnoj vozijo za repo, sejejo za silažo in škrope vinograde. Najvažnejša pa je sedaj mlače, ki je pritegnila neugane pesniške zadrugneke k mlatičnici. Ves dan veselo poje svoje pesem in njeno široko grob požira lepo pšenično klasje.

Pred dobrim letom so začeli mladi zadrugniki na Pesnici s skupnim delom. Z veliko vneomo so se lotili posebno organiziranja živinoreje, ki ima največje možnosti razvoja. Kolikor se je dalo, so živino združili. Letos pa so se začeli s farmskim načinom vzreje in so ustanovili tri živinorejske farme. Na dveh farmah so združili telice v starosti od 1 leta in v starosti od 1 do 2 in pol let. Na tretji farmi so združili vole. Tako je sedaj združenih na farmi v dveh večjih hlevih 50 telic; urejeno pa je tako, da oddvojijo telice ob prvi telitvi že v drugi hlev.

Uspehi mariborskega Zabavnega gledališča

Mariborsko Zabavno gledališče je od svoje ustanovitve do danes lepo napredovalo. Pred kratkim je uprizorilo že svoj II. spored, ki se po kvantiteti vidno razlikuje od prvega. Poleg rednega predstavljanja v Mariboru so člani Zabavnega gledališča izvedli tudi številna gostovanja, tako v Studencih, Gustanju, Velenju, Slov. Bistrici, Rogaski Slatini, Doberni, Mežici, Slov. Gradcu in Lovrencu na Pohorju. Na zadnji turneji po Zasavju so nastopili v Hrastniku, Tebovljah in v Liti. To turnejo je bila zaključena spomladanska (dvomesena) sezona s preko trideset nastopi. Dosedajni uspehi in zlasti velik interes ljudi na podeželju bodo vsem sledujočim članom Zabavnega gledališča v vzpodbudo za še intenzivnejše delo pri dvigovanju kvalitete in organizaciji gostovanj v bud. sezoni bodo ponovili točke iz družnega programa sedaj pa že tudi skrbno pripravljajo material za III. spored.

Po mariborskem vzgledu so šli tudi v Ptuj in v M. Soboti kjer so že dali svoje prve programe, v jeseni pa nameravajo nadaljevati. V jesenski sezoni bo število amaterskih zabavnih gledališč v celotni državi naraslo, kar se morda večja kulturno-umetniška društva zanimajo zanje. — V.o.

Obiskovalcem ljubljanskega pokopališča!

Pokopališče je zadnji dom tisočih in tisočih naših svojcev, prijateljev in znancev. Na žalost pa moram ugotoviti, da se dobra polovica obiskovalcev tega ni malo ne zaveda. Uprava pokopališča je n. pr. ugotovila, da kradejo cvetlične sadike z grobov ter šopke iz lončkov kakor tudi cvetlične lončke in glavnem obiskovalci pokopališča. Graje vredno je tudi to, da mnogi obiskovalci mečejo odpadke za spomenike ali celo na grobove, kljub temu da so po vsem pokopališču za odpadke določena mesta z vidnimi napismi »Odpadki«. Pri vohu na pokopališče je pritrjena tabla z napisom »Vožnja s kolesi in puščanje povzročijo vrvice po pokopališču in dovoljene. Toda kljub temu nekateri brezvestnejši tega ne upoštevajo.

Mislim, da je dolžnost vseh poštenih obiskovalcev, da take brezvestneje in malomarneže javijo upravi pokopališča, ki jih bo primerno kaznovala. R. J.

kjer so mlade krave s svojimi telički. S tem načinom bodo tudi nadaljevali. Doraščajoče živali bodo prihajale k svojim jasim, farme pa se bodo z novimi naraščanjem večale in izpopolnjevale.

Če si ogledaš na Pesnici tako »farmo« (zaenkrat so to še hlevi bivših kmečkih gospodarstev), se ti zdi, da stoji živali nekoliko pregošo druga ob drugi, da hlevi še nimajo pravih leg in da niso sodobno zgrajeni. Poleg tega si še predstavljaš ogromna tekaliska za živino, ki jih imajo take farme v drugih naprednih državah. Vendar pa nekaj diha iz vsega, kar so doslej storili pesniški zadrugniki: močna volja in ljubezen do dela ter napredka. Pokazali so dobro voljo, začeli so s tem, kar imajo, nadaljevali bodo in uspehi bodo iz leta v leto večji.

Košnja na Tolminkem gre marsikje že h koncu

Danes so domala vse vasi na Bovškem podnevi in celo zvečer puste in prazne, kajti košnja po gorah je v polnem teku, ponekod pa se že bliža koncu. Številne družine so se celo kar preselile v gore. S seboj so nese vse, kar je živega pri hiši, kakor prašiča, kokoši in celo mačke. Govejno živino so odpeljali na planino že prej. Kljub trdemu delu se počutijo ljudje na planini veseli in zadovoljne in neredko pove ta ali oni z nasmehom, da so odšli v gore na oddih ali letovišče. Od tam se po končani košnji zagoreli in zadovoljni vračajo na domove.

Na Tolminkem letošnja sena ni došti vplivala na pridelek sena. Res je sicer nekoliko manjši od lanskega, vendar ni pod povprečjem, kajti lani je bil pridelek sena rekorden. Kmetje in vaški odbori Fronte se popolnoma zavedajo važnosti košnje, katere pridelek je susa marsikje hudo prizadelo. Zato bodo poskrbeli, da bo pokosen siehni košček travnikov, tako po senožitih kakor tudi v dolini, da bodo lahko s senom pomagali tam, kjer bo pač najbolj potrebno.

Kopa je gotova. Pozno v jeseni ali zgodaj spomladi jo bodo pridne roke spravile po primitivni žičnici v dolino.

PROSVETNI DELAVCI NA ODDIHU V POREČU

V Poreču uživajo svoje počitnice tudi mnogi naši prosvetni delavci. To letovanje je letos prvič organiziral republiški odbor prosvetnih delavcev LR Hrvatske. Internat srednješolskega dijaškega doma so za počitnice preuredili v letoviški dom za prosvetne delavce. V treh izmenah bo našo samo tu prijeten oddih približno 120 prosvetnih delavcev.

Med bivanjem v Poreču so si prosvetni delavci ogledali nekatere zgodovinske spomenike in druge posebnosti kraja. Pred odhodom so prosvetni delavci, ki so bili v prvi izmeni, priridili družabni večer s kratkim kulturnim sporedom. Ob tej priložnosti so se seznanili in pogovorili z domačimi predstavniki ljudske oblasti, ki se z upravo doma trudijo, da bi naši delovni ljudje, med njimi tudi prosvetni delavci, čim udobneje preživeli svoj letni odmor. — Ika.

DNEVNE VESTI

KOLENDAR
Torek, 25. julija: Jakob, Radoslav.
Sreda, 26. julija: Ana, Nusa.

SPOMINSKI DNEVI
25. VII. 1909. — Louis Bleriot je preletel Rokavski preliv.
25. VII. 1867. — izšel I. zvezek »Kaptala« v nemškem jeziku.
25. VII. 1943. — Padeč Mussolinija in fastzma v Italiji.
25. VII. 1943. — Močan partizanski napad na Zuzemberk ob Krki.

DEZURNA LEKARNA
Centralna lekarna, Tromostje Trg Franceta Prešerna 5.

MINISTRSTVO ZA PROSVETO obveša vse vodice, ki so imenovani za II. izmenico počitniških letovanj, naj ne odhajajo na odredena mesta, preden se pisмено ne sporazumejo za dan odhoda z organizatorjem (okrajnim poverjenikom za prosveto ali ministrstvom za prosveto). Priloge II. izmene bodo se le po 5. avgustu. Zasljeduje objave v časopisih. Siroški za prevoz bodo poravnani le pravočasno dopisnim vodcem. — Ministrstvo za prosveto.

V smislu 60. člena ZLO Mestni izvršilni ljudski odbor Celje sklicuje VII. redno zasedanje MLO Celje, ki bo 29. julija ob 8. zjutraj v sejni dvorani Okrajnega sindikalnega sveta na Slandrovem trgu. Udeležba za vse članice MLO strogo obvezna po zakonu.

Pionirji II. rajona iz počitniške kolonije Litiša se bodo vrnilo 26. julija ob 18.10.

Planinsko društvo Ljubljana bo pridelno v nedeljo, 30. julija, skupinski izlet v Gozd Martuljk, združen z odkritjem spomenika alpinistu Miranu Cizliju. Odhod ob 5.15. povratek ob 23.55. Cena zleta 100 din. — Drugi sku. pšeniški izlet Kranjska gora—Krnica—Kriška stena za Stenjem—Aljažev dom v Vratih. Odhod v soboto ob 14.10. povratek v nedeljo ob 23.55. Cena izleta ter za vodstvo 100 din. Prijave do petka do 18. v društveni pisarni. 1858-n

Društvo upokolencev Ljubljana — podružnica Bežigrad, ima pri Narodni banki nov tekoči račun št. 601-1-9532-144 na katere naj člani vložijo im. položnice popravilo pred nakazilom. Uprava.

Zaradi popravil na mostu čez Savo v Krškem v tiru lokalne ceste I. reda Krško—Videm pri km 0.100 bo zaprta cesta za vse tovorni promet od 26. julija do 26. avgusta. Promet se pri usmeri preko mostov v Svecnici in Krški vasi. Uprava za ceste Krško.

Cirkus v Tivoliju. Zopet redne predstave v Ljubljani od 24. julija. Nov spored št. 4.

AGENCIJA ZA BLAGO PROSTE PRODAJE

poslute za časa trajanja II republiške razstave lokalne industrije LRS na razstavnišči, priliječe levo — Daje trgovskim podjetjem informacije o možnostih dobave, cenah in ostalih prodajnih pogojih za vse razstavljeno blago.

GLEDALIŠČE

OBRT. KUD KOS-HRIBERNIK Ljubljana, Komenskega 12 (na vrtu)

Sreda, 26. jul. ob 20.30: Goldoni »Pri lepi kramarici« (Mirandolina), kom. v 3 del.
Sobota, 29. jul. ob 20.30: Goldoni »Pri lepi kramarici« (Mirandolina), kom. v 3 del.
Nedelja, 30. jul. ob 20.30: Goldoni »Pri lepi kramarici« (Mirandolina), kom. v 3 del.
Torek, 2. avg. ob 20.30: Goldoni »Pri lepi kramarici« (Mirandolina), kom. v 3 del.
Četrtek, 5. avg. ob 20.30: Goldoni »Pri lepi kramarici« (Mirandolina), kom. v 3 del.
Petek, 6. avg. ob 20.30: Goldoni »Pri lepi kramarici« (Mirandolina), kom. v 3 del.

Predstave ob II republiški razstavi lokalne industrije in obrti. — Režija: Edo Gresorin, član SNG. — Predprodaja vstopnic: Zadruga obsejalnih strok. Sv. Petra cesta 9 vsak dan od 8 do 12 in od 15 do 18

KINO

LJUBLJANA — UNION: zaprt! — MOSKVA: Jugos. umetniški film »Jezero«. Teknik Predstava ob 16.15. 18.15 in 20.15 SLOGA: angleški film »Rdeči čevljiček«. Brez žurnalov — UDARNIK: sovjetski film »Ljubavna pesma«. Teknik. Predstava ob 20.30. LITOSTROJ: sovjetski film »Surovo«. Teknik.

MARIBOR PARTIZAN: jugoslovanski film »Jezero«. Mesečnik JA 4. — UDARNIK: sovjetski film »Ljubavna pesma«. Povest o hrabrem vojakcu. — Kratk film »Nagrani kulturni delavci Hrvatske«.

KAMNIK: angleški film »Bežno sreča«. n. n. Bosanski mesečnik 23.

RADIO

SPORED ZA SREDO
Poročja: 5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00, 23.30.
6.000. Jutranji pozdrav: 5.30 Pesmi
6.10—7.00. Laha glasba. 12.00. Popoldanski koncert: 12.40 Slovenske narodne pesmi; 13.00 Oddaja za ljudske odbo-

KONCERTI

Koncert samospevov, ki ga izvajata sopranistka Vilma Bukovec — Kambičeva in tenorist Janez Lipušček ob spremljevanju pianista Mariana Lipovška v sredo 26. julija ob 20.30 na Maska ima v prvem delu naslednje pesmi: Lipušček zapoje: Pergolesi: Nima; Mozart: Aria iz Carobne pisčalj. Sledi nastop Bukovec: Caccini: Amariil; Mozart: Vojkova; Schumann: Mesečna noč; Jensen: Ob lice; Schubert: Podoknica; poje Janez Lipušček. Četrty nastop ima Bukovecva in poje: Brahms: Da pokonalistu; Wolf: Tajnost; Schubert: Nemir. Drugi del ima naše in slovanske samospeve, podrobnotni jutri. Vstopnice so v predprodaji v Knjižarni muzikali.

OBVESTILA

ODHOD OTROK IZ OKRAJA CELJE OKOLICA NA POČITNIŠKA LETOVANJA
Otroci iz okrajna Celje — okolica, ki so določeni za II. izmenico Bakar, edipotujejo iz Celja 2. avgusta ob 10. Otroci določeni za II. izmenico v Orešje — Bizelsko odpotujejo iz Celja 3. avgusta ob 10. Otroci določeni za II. izmenico v Letuš odpotujejo iz Celja 4. avgusta ob 12.30. Zbirališče za vse otroke pred domom OF Pionirski voditelji, ki so določeni za posamezna letovanja, naj se javijo istega dne pri vodstvu kolonije. — Poverjenstvo za prosveto OLO Celje — okolica.

POZIVI

Oblastno podjetje za odkup sadja in zelenjave, Ptuj, tek račun pri NB Ptuj št. 643.75473-3 je od 1. julija 1950 v likvidaciji. Zaradi tega pozivamo vse dolžnike, da brez posebnega poziva poravnajo vse obveznosti do 10. avgusta 1950. Vsi dobavitelji upnikih pa naj do 10. avgusta predložijo podjetju vse račune za dobavljeno blago ter naj te zneske novično iz zgo. rač. navedenega tokočnega računa. — Hinrati naj podjetju izstavijo izveličke

TUDI KRAS BOMO PREMAGALI

Vzdolž jadranske obale in daleč v njeno notranost se razteza Kras z vsemi svojimi značilnostmi — nizki, redki, grmišči in goličavimi, ki pokrivajo nad en milijon hektarjev površine, za polovico naše Slovenije.

Slovensko in Hrvaško Primorje, Istru, Lika, Dalmacijo, Hercegovino in Crnogorsko Primorje spadajo v to opustošeno področje. Ta Kras je nastal stoletja, s požiganjem gozda zaradi dobivanja površni za pašo, z neuhajajočimi požigi in stalno, primitivno gozdno pašo. Propadanje gozdov je sprostil divje prirodne sile, nalive in burje, ki so deloma uničile, deloma pa močno poslabšale pogoje za kmetijsko proizvodnjo v vseh njenih panogah — poljedstvu, vinogradništvu, sadjarstvu, livadarstvu in pašništvu.

v tem okraju v 35 letih svojega službovanja? — sem vprašal v Biogradu na morju upokojenega okrajnega gozdarja, rojaka Petarina. — »Dvesto hektarjev bo vsega« — je z majhnim ponosom odvrnil tovariš Petarin in takoj dodal: — »Toda kaj je to proti stokrat večji gozdni površini, ki je v tem času pretrpela težko izgubo! Nizki gozdovi so se spremenili v grmišča, grmišča pa so danes puščava. Občina je prodajala nezrele gozdove, da bi z izkupičkom pokrila vsakovrstne deficite, ali pa da bi se pri tem obogateli posamezni trgovci, ki so sedeli v občinski upravi. Ko je videlo ljudstvo to tekmo v uničevanju gozda med občanarji, prekipeli so in poklicali demoržneži, je še samo pomagalo! Prav tako je bilo z izkoriščanjem skupnih

vprašanje kuriva ni pretežno. Za časa vojne, v velikem pomanjkanju kuriva, so se v Beogradu pojavili v veliki množini štedilniki, velikosti majhnega kovečka, imenovani »muma«. To so popolni štedilniki, teži do 20 kg, obloženi s samotom, imajo pečnico za 2 kg kruha, dve odprtini z obročki, ognjišče in pepelišče. Kuhajo tudi na lignit, porabijo le 1/4 do 1/2 kuriva, kolikor ga rabi normalen dober štedilnik, skuhaš pa na njem za 7-8 oseb. Po vojni so si ti namizni štedilniki hitro utrlji pot v Dalmatinsko Primorje (Kotor, Dubrovnik, Korčulo). Nabavna cena je bila v prosti prodaji le 600 dinarjev, se bolj pa je odločal njihova ekonomičnost. Naenkrat je izdelava prenehala, čeprav so naročila rasla. Primanjkovalo je pločevine za izdelavo. Štedilniki so ustrezali ljudem vse leto, saj tam ni hudih zim. Samo nabavno prodajna zadruga v mestu Korčuli jih je enkrat naročila 300.

Z izboljšanjem pašnikov in uvajanjem ekonomičnih štedilnikov bi se ostanki gozdov oddahnili.

Ko prepotujemo naš Kras, najdemo v kamenitem morju male, zelene oaze nizkega gozda. To so navadno uzurpacije občinskih zemljišč, ki so jih posamezniki varovali in gojili — dokaz, da se v navidezno popolni goljavi lahko odgoji v doglednem času dober gozd, če se njegovi ostanki vsaj malo zaščitijo pred uničevanjem. Videli pa bomo tudi, kako se gozd na golem Kraku sam od sebe širi kot poplava. Tako vidimo v Dubrovački Zupi, od Cavtata pa do Zelenike na dolžini 20 km, v širokem pasu med konavelskim poljem in morjem, kako se gozd borovcev in cipres bujno širi z raznašanjem semen starih dreves. Vse poseke iz časa okupacije so se same zarasle v nekaj letih, brez sodelovanja ljudi. Tako se vozimo danes kilometre dolgo med borovim gozdom skraj od Omisa mimo Makarske do Podgore. Taki gozdovi, bujni in gosti, kakor le morejo biti so tudi na otoku Mljetu.

Vse to dokazuje, da je obnova gozda na Krasu v svojem jedru bolj ekonomska, kakor tehnično vprašanje.

Stoletja se je gozd upiral sekiri človeka in zobu živine. Celo tam, kjer se zdi, da ni sledu življenja, ni vse mrtvo. V kamnitih razpokah, daleč v globino, so prožili borni toda žilavi ostanki gozda svoje žile. Težko jih je izkoreniniti, ker jih varuje živi kamen, prav isti kamen, ki je navidez največji sovražnik vsega življenja. Mnogo lažje in tudi hitreje se zatrosledovi gozda na rodovitnih tleh, kakor pa na Krasu.

Po osvoboditvi se je tudi gospodarski položaj na Krasu spremenil in vsak Kraševac, ki doma ne more živeti, lahko najde zaposlitev v industriji, kar mu prej ni bilo mogoče. Tudi vprašanje postopnega odpravljanja kozjerije ljudstvo zadovoljivo rešuje za Kras. Ostaja samo še v celoti vprašanje povečanja proizvodne sposobnosti kraških tal, tako kmetijskih kakor gozdnih, obenem pa izkoriščanje tistega aromatičnega in medicinskega rastlinstva, ki prekriva kraško kamnito puščavo, a katere prave vrednosti še danes malokdo prav ceni. Ko so padle stoletne pregrade, — a ostale padajo ena za drugo — ni več nikakega dvoma, da se bo podoba Krasa še v našem stoletju popolnoma spremenila in da bo vprašanje njegove pogozditve rešeno v najbližjih desetletjih. Inž. V. B.

Borovi gozdovi med Omišem in Makarsko

Ze 200 let je tega, odkar je prevladalo spoznanje, da je Krasu treba vrziti gozdno pokrivalo, da bi se po pravilo težke podnebne razmere in ustvarili boljši pogoji življenja. Mnogo je bilo poskusov, da bi se pogozdilo goli Kras. Uspeha dolgo ni hotelo biti in je tako že začelo prevladovati mnenje, da je to sploh nemogoče. Šele leta 1859 je gozdar Koller z uspehom zasadil dva uspeša nasada črnega bora, enega v hrvaški Istri, drugega pa pri Bazovici nad Trstom. Ta nasad je kmalu zaslovel po svetu. Prihajali so ga obudovati strokovnjaki in znanstveniki vsega sveta, celo iz carske Rusije in daljne Japonske. Zdalj je bilo očitno, da vprašanje Krasa le ni nerešljivo. (Ta nasad je bil uničen 1943 leta, ko je v Trstu zavladalo veliko pomanjkanje kuriva.)

Pogozdovanje Krasa je bolj gospodarski kakor pa tehnični problem in je uspešno rešljivo le v zvezi z ostalimi vprašanji. Vsak hektar pogozdene površine je namreč težko zadel ljudstvo, ki mu je živina bila glavni vir življenja. Zato se je ljudstvo skoraj povsod borilo proti pogozdovanju s puljenjem zasajenih sadik, s pašo in ognjem, pa tudi z vrelno vodo so se včasih lotili uničevanja komaj zasajenega nasada. Pogozdovanje je omajevalo pašniško površino, ljudstvo pa začasno od tega ni imelo nikake koristi. O lepoti in estetiki prirode pa lačen želelec ni hotel slišati. Zato je pogozdovanje ostalo omejeno le na okolice večjih in manjših mest ter naselij. Dalje v kamnito puščavo gozdi ni mogli in smel, ker se je to krizalo z interesi pastirja in kmetaj.

V zvezi s pogozdovanjem se je bilo treba tedaj lotiti kopice vprašanj. Tako predvsem izboljšanja in zavarovanja pašnikov pred nadaljnjim propadanjem, uvajanja reda na pašnikih in reda v gospodarjenju z gozdovi vaške skupnosti. Skratka: rešiti je bilo treba povečanje živinske kreme, da bi se ustvarili pogoji za pogozdovanje golih površin, razbremenjenih pašev. V stari Jugoslaviji se je pa nadaljevalo »reševanje« kraškega vprašanja na isti ali celo še bolj primitivni način, s še slabšimi uspehi, zaradi splošne socialno-ekonomske in politične zaostalosti. Namesto, da bi odpravili vzroke uničevanja gozdov, splošno revščino in nered, so skušali zdraviti posledice — pogozdovati goličave.

Medtem, ko so pogozdovale okrog mest večje ali manjše krpce, so istočasno propadale velike površine nizkih gozdov, grmišč in obelohil predelov. To je bila občinska in vaška posest, ki je pripadala vsem in nikomur, ki jo je vsak izkoriščal, a nihče varoval. — Koliko hektarjev ste pogozdili

Medtem, ko so pogozdovale okrog mest večje ali manjše krpce, so istočasno propadale velike površine nizkih gozdov, grmišč in obelohil predelov. To je bila občinska in vaška posest, ki je pripadala vsem in nikomur, ki jo je vsak izkoriščal, a nihče varoval. — Koliko hektarjev ste pogozdili

pašnikov. Cim manj je bil kdo potreben, tem več koz je redil, saj ni plačal nikake odškodnine za pašo. Nihče ni mogel napraviti reda. Če se je našel slučajno kak sreski načelnik, ki bi želel napraviti malo več reda in konec uničevanju skupne lastnine, so ga kmalu premetili. Odotod, vidite, tolikšna puščava po naši Dalmaciji! To je bivša skupna last, ki je je bilo na stotosečo hektarjev. Pa so se našli ljudje, ki so trdili, da so Benetanci uničili naše gozdove!

Dalmatinski Kras je obtežen z dvema težkimi bremenoma: s primanjkljajem živinske kreme, ki je že leta 1921 znašal 2.000.000 mtc sena letno in s primanjkljajem kuriva, ki je tolikšen, da bi Dalmacija ostala čez 15 let brez šibe, če bi morala svoje potrebe kriti iz lastnih ozlogov.

Primanjkovanje Krasa je bolj gospodarski kakor pa tehnični problem in je uspešno rešljivo le v zvezi z ostalimi vprašanji. Vsak hektar pogozdene površine je namreč težko zadel ljudstvo, ki mu je živina bila glavni vir življenja. Zato se je ljudstvo skoraj povsod borilo proti pogozdovanju s puljenjem zasajenih sadik, s pašo in ognjem, pa tudi z vrelno vodo so se včasih lotili uničevanja komaj zasajenega nasada. Pogozdovanje je omajevalo pašniško površino, ljudstvo pa začasno od tega ni imelo nikake koristi. O lepoti in estetiki prirode pa lačen želelec ni hotel slišati. Zato je pogozdovanje ostalo omejeno le na okolice večjih in manjših mest ter naselij. Dalje v kamnito puščavo gozdi ni mogli in smel, ker se je to krizalo z interesi pastirja in kmetaj.

V zvezi s pogozdovanjem se je bilo treba tedaj lotiti kopice vprašanj. Tako predvsem izboljšanja in zavarovanja pašnikov pred nadaljnjim propadanjem, uvajanja reda na pašnikih in reda v gospodarjenju z gozdovi vaške skupnosti. Skratka: rešiti je bilo treba povečanje živinske kreme, da bi se ustvarili pogoji za pogozdovanje golih površin, razbremenjenih pašev. V stari Jugoslaviji se je pa nadaljevalo »reševanje« kraškega vprašanja na isti ali celo še bolj primitivni način, s še slabšimi uspehi, zaradi splošne socialno-ekonomske in politične zaostalosti. Namesto, da bi odpravili vzroke uničevanja gozdov, splošno revščino in nered, so skušali zdraviti posledice — pogozdovati goličave.

Medtem, ko so pogozdovale okrog mest večje ali manjše krpce, so istočasno propadale velike površine nizkih gozdov, grmišč in obelohil predelov. To je bila občinska in vaška posest, ki je pripadala vsem in nikomur, ki jo je vsak izkoriščal, a nihče varoval. — Koliko hektarjev ste pogozdili

Medtem, ko so pogozdovale okrog mest večje ali manjše krpce, so istočasno propadale velike površine nizkih gozdov, grmišč in obelohil predelov. To je bila občinska in vaška posest, ki je pripadala vsem in nikomur, ki jo je vsak izkoriščal, a nihče varoval. — Koliko hektarjev ste pogozdili

NOVICE in zanimivosti

Kongres borcev proti raku. — Pretekli petek — 21. julija — je bil v Parizu zaključen V. mednarodni kongres za borbo proti raku, ki se ga je udeležilo nad 800 delegatov iz 45 držav, med njimi tudi Jugoslavija. Kongres je pokazal veliki napredek od zadnjega kongresa l. 1945, čeprav smo še vedno dokaj daleč od končne rešitve problema. Po kongresnem gradivu sodeč, dosedanja raziskovanja »virusa«, ne potrjujejo naziranja, da bi bil rak virusna bolezen. So pa virusi nedvomno pomemben faktor nastanka bolezni. Zanimive uspehe je pokazala doslej »hormono-terapija«, tako v zdravljenju raka na prostati z ženskim hormonom (»stilvestrol«) in v zdravljenju raka na prsih z moškim hormonom (»testosterole«). Kon-

Stevilo prebivalcev v ZDA. Kakor poroča United Press, živi v ZDA po popisu prebivalstva iz aprila t. l. 150.500.000 ljudi. To dokazuje, da se je njihovo število od 1940, ko jih je bilo 131.689.275, povečalo za 19 milijonov, v primeri s 1900 pa podvojilo.

gugal en konec kvišku in se je dvignil neprizadet v zrak, dočim so završale vodne mase mimo splava. Nato smo se spustili zopet v valovno dolino ter čakali prihodnjega velevaja.

Največji so prihajali najrajši dva ali trije zaporedoma, potem je prišla dolga vrsta manjših. A če sta se podila dva velika valova le pretesno drug za drugim, je vdri zadnji preko krme, medtem ko je prvi še dvigal ritec.

Zato je veljala neprelomna postava, da si je morala straža pri krmilu ovezati vrv okoli života, katere drugo konec je bil pritrjen na splav, kajti ograje ni bilo. Odlučeno je bilo, obrniti krn proti morju in vetru in držati smer naravnost naprej.

Zadaj smo pritrtili v nekem zaboju star kompas z rešinega čolna tako, da je mogel Erik nadzorovati smer in izračunati položaj in strujo. Za sedaj še ni bilo gotovo, kje smo, kajti nebo je bilo oblačno in obzorje ena sama valovna zmešnjava. Na stražo sta hodila vedno po dva moža in sta potrebovala z bokom ob boku vseh svojih sil v boju s plešočim krmilom, medtem ko so poskušali ostali v odprti bambusovi kočli za hipec zadržati. Kadar je prišel težak val, sta prepustila onadva krmarenje vrvi, skočila sama kvišku in se obesila na bambusov drog ob kočinem vrhu, medtem ko so od zadaj pritiskale vodne mase ter se razlile med debli in preko splavovih stranic. Potem sta morala takoj skočiti nazaj h krmilu, preden se je splav zasakal in se je jadro obrnilo. Kajti če bi bil presenešeni prihodnji val splav od strani, bi se bil razlil naravnost v bambusovo kočlo. Ko se je pa privajal od zadaj, je izginil, med razbremenjenimi

PLAVALNI DVOBOJ Primorje: Etnost

Včeraj zvečer se je začel v Centralnem ljudskem kopališču v Ljubljani plavalni dvoboj med domačo Etnostjo in reškimi Primorjci. Na kopališču se je zbralo precejšnje število gledalcev, ki so se zanimanjem pričakovali nastop plavalcev obeh klubov, saj je bilo razumljivo, da bodo vse točke sporela lepe in borbene.

Dvoboju so prisostvovali tudi ministri: tov. Macek, ministri tov. Polič, predsednik Komiteja za fizikulturo, pri vladni LRS tov. dr. Dougan, glavni sekretar FZS tov. Juranič ter še nekateri predstavniki ljudske oblasti.

Plavalci Etnosti so mnogo napredovali in so prav gotovo že danes v vrstah najboljših v državi. Vsekakor moramo pohvaliti Zvolkeja, Pelana, Stasa in Hafnerja, ki so od tekme do tekme boljše, njihovi rezultati pa nam dajo slutiti, da bodo že v tej sezoni pripravili marsikatero presenečenje. Najboljši uspeh je dosegel Zvolkej, ki je progol 100 m prsno preplaval v 1:14,1. Odličen rezultat je dosegla tudi Kukarjeva na progi 200 m prsno s časom 3:13,8 in tako ponovno potrdila svoje sposobnosti.

Tekmovalci Primorja so mladi plavalci, nadarjeni in borbeni. To velja predvsem za ženske z Loparičev na čelu, ki so že v tej sezoni dosegle odlične rezultate. Pri moških je bil najboljši Finzi na 100 m hrbtno s 1:13,2, pri ženskah pa se je najbolj uveljavila plavalka v prostem slogu Loparičeva na 100 m prsno s časom 1:14,1. Najboljša točka večerašnjega sporeda pa je bila ženska štafeta 3x100 mešano, kjer je Loparičevi sele v zadnjih metrih uspelo najprej dohiteti, nato pa tudi premagati Kavskovo.

REZULTATI PRVEGA DNE

400 m prosto moški:
Mance (P) 5:18,0
Hafner (E) 5:18,5
Kordić (P) 5:37
Spnar (E) 5:50,2

200 m prsno ženske:
Kuhar (E) 3:13,8
Lavrenčič (P) 3:17,9
Jesenovec (E) 3:26,4
Volčič (P) 3:33,0

KOLESARSKA ETAPNA DIRKA OKOLI AVSTRIGE

VIDALI TRETJI V PRVI ETAPI

V soboto se je začela kolesarska dirka okoli Avstrije. Na prvi etapi od Dunaja do Gledca (200 km) je postal pilot 58 kolesarjev, med njimi štirje Luksemburžani štirje Italijani, štirje Jugoslovani, trije Francozi, en tekmovalci iz Lichtensteina in Avstriji.

Voznja je bila naporna, se posebno zaradi tega ker je polovico poti dirkače morali prevoziti v smel 20 minut prvi vozil Avstrijec Reindl, minuto in 50 sek. za njim pa Jugoslovian Vidali. Nekaj kilometrov pred Gradcem sta se od skupine oddvojila Luksemburžani na Schmidta in Hoffmana, ki sta prva vozila skozi cilj. Schmidta v času 3:30,2 Hoffmana pa v smel 2 minuti 39 sek. slabši čas. Tretje mesto je zasedel Jugoslovian Vidali, ki je vozil skozi cilj 3 minute in 28 sekund za zmagovalcem. Vrstni red ostalih tekmovalcev je tale: 4. Papazian (Francija), 5. Schneider (Avstrija), 6. Zol-

ŠPORTNE PRIREDITVE SLOVENSKE MLADINE V SOVODNJAH PRI GORICI

Zveza slovenske mladine v Italiji je priredila v Sovodnjah pri Gorici mladinsko slovensost s športnimi prireditvami. Zjutraj je bilo kolesarska dirka okoli Gledca v smel 20 minut 39 sek. slabši čas. Tretje mesto je zasedel Jugoslovian Vidali, ki je vozil skozi cilj 3 minute in 28 sekund za zmagovalcem. Vrstni red ostalih tekmovalcev je tale: 4. Papazian (Francija), 5. Schneider (Avstrija), 6. Zol-

SVETOVNO PRVENSTVO V SABLJANJU

Izločilne borbe s sabljo

V Monte Carlu se je te dni nadaljevalo tekmovanje za svetovno prvenstvo v sabljanju. Na sporedu so bile izločilne borbe s sabljo. Med tekmovalci so se uveljavili tekmovalci Italije in Francije. Rezultati so naslednji: Italija: Portugalska 15:1. Francija: Jugoslavija 14:2. Egipt: Velika Britanija 10:8. Francija: Velika Britanija 12:3. Italija: Avstrija 10:6. Belgija: Portugalska 9:4. Egipt: Jugoslavija 9:5. Belgija: Avstrija 10:6

Francoski Lavasseur svetovni prvak v borbi s sabljo

Francoski Lavasseur svetovni prvak v borbi s sabljo. V Monte Carlu se je bila končana tekmovalna za svetovno prvenstvo v sabljanju. Naslov prvaka v borbi s sabljo si je priboril Francoz Jean Lavasseur.

Svetovni prvak v meču je postal Mogens Luchow (Danska), ki je beležil 8 zmag od 9 možnih; za njim sta Mangiarotti (Italija) in Foerssell (Švedska) s petimi zmagami. Ruffenacht (Svica) 4 zmagami itd.

Drobne zanimivosti

Nov evropski rekord v metu diska. Na tekmovalni za prvenstvo Italije atletiki je Adolf Consolini izboljšal svoj prejšnji rekord v metu diska, ki je bil obenem tudi svetovni rekord in je znašal 55,33 m. Sedaj je dosegel dolžino 55,47 m.

Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Cene Kranjc Uredništvo in uprava. Ljubljana, Knafljeva ulica 5. telefon 55-22 do 55-25, telefon uprave za ljubljanske naročnike 39-96, za naročnike izven ljubljanske enostavno 601-90321-0. Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. Poštna plačana v gotovini. — Celoletna naročnina 135 din. polletna 270 din. izhaja vsak dan razen ob nedeljah in praznikih.

100 m prsno moški:
Zvolkej (E) 1:14,1
Sovre (E) 1:16,8
Quadranti (P) 1:23,6
Filčić (P) 1:27,0

100 m prosto ženske:
Loparič Branka (P) 1:14,4
Grkinič Bojka (P) 1:16,7
Dolenc Majda (E) 1:31,1
Mevdve Jana (E) 1:33,2

100 m hrbtno moški:
Finzi Marjan (P) 1:13,2
Pelan Staš (E) 1:15,2
Sojčić Vlado (P) 1:21,4
Lundr Marko (E) 1:25,3

VMESNE TOČKE:
4 x 100 m prosto moški:
Jaksa, Suštar, Filipič, Bajc 5:36,4 (diskvalificirana)
Ravnkar, Pirc, Dougan, Karlin 5:38,6

100 m prsno ženske:
Bar 1:46,2
Roskić 1:59,3
Hoevar 2:00,0

100 m hrbtno moški:
Lundr 1:39,8
Briec 1:44,8

3 x 100 m mešano ženske:
Grkinič Lavrenčič, Loparič (P) 4:23,1
Pelan, Kuhar, Kavšek (E) 4:26,7

3 x 100 m mešano moški:
Pelan, Zvolkej, Hafner (E) 3:34,6
Finzi, Quadranti, Mance (P) 3:49,4
Po končanem sporedu je bila še Waterpolo tekma se je končala 8:6 (6:2) v korist Primorja.

Primorje: Kudiš, Jurkovič, Finzi, Koprivnikar, Prica, Pavešič, Tianič.

Etnost: Loos, Oman, Jamnik, Hribar, Frič, Lubeš, Blizelič.

Nocojine se nadaljevanje plavalnega dvoboja med reškimi Primorci in Etnostjo obsega naslednje discipline: 400 m crawl ženske, 100 m crawl moški, 200 m prsno ženske, 100 m prsno moški, 100 m crawl ženske, 4x200 m crawl moški 3x100 m mešano ženske in waterpolo.

Tekmovanje se prične točno ob 20.30. Predpogada vstopnic vse dan na Centralnem ljudskem kopališču v Ljubljani.

Drugi etapi je bil med Jugoslovani najboljši Bat

V nedeljo se je nadaljevala kolesarska dirka okoli Avstrije. V drugi etapi Gradec-Celovec (153 km), ki je potekala v veliki vročini 359 v serci, je prvi prispel na cilj avstrijski vozač Menspatsche v času 4:38,38 min. drugi je bil Luksemburžan Schmidt, ki je zmagal v prvi etapi. Nadaljnji 11 vozačev, med katerimi je bil tudi Jugoslovian, je prispelo skupaj na cilj v času 4:42,07 min.

Žensko prvenstvo

Sahovski turnir za žensko prvenstvo Slovenije je dal v prvih sedmih krogih ostre borbe. Seznan udeleženc je toliko spremenjen, da namesto Nakičeve, Babičeve, Mozečeve, Pog. 7. kolu je v vodstvu Pongracova in točkam pred Kokojevcem s 5 in pol. Furlanovo 5 (1). Bajcevo 5, Korbanovo 4 (1), Grobeljško 4 točke itd. Izidi partij so bili tale:

1. kolo: Osterc-Knapič 1:0, Svetina-Jurman 1:0, Korban-Puc 1:0, Pongrac-Kokojč 0:1, Mozeč-Grobeljšek 0:1, Furlan-Bajc 0:1.

2. kolo: Osterc 1:0, Grobeljšek-Furlan 0:1, Kokojč-Mozeč 1:0, Puc-Pongrac 0:1, Jurman-Korban 1:0, Kna, Puc-Svetina 1:0.

3. kolo: Osterc: Svetina 1:0, Korban-Knapič 1:0, Pongrac: Jurman 1:0, Mozeč: Puc 0:1, Furlan: Kokojč 0:1, Bajc: Grobeljšek 0:1.

4. kolo: Grobeljšek: Osterc 1:0, Kokojč-Bajc 0:1, Puc: Furlan 0:1, Jurman: Mozeč 0:1, Knapič: Pongrac 0:1, Svetina: Korban 0:1.

5. kolo: Osterc: Korban prekinjeno, Pongrac: Svetina 1:0, Mozeč: Knapič 0:1, Furlan: Prekinjeno, Bajc: Puc 1:0, Grobeljšek: Kokojč 0:1.

6. kolo: Furlan: Knapič 1:0, Bajc: Jurman remi, Grobeljšek: Puc 1:0, Kokojč: Osterc 1:0, Svetina: Mozeč 1:0, Korban: Pongrac 0:1.

Drobne šahovske novice

Med olimpiado v Dubrovniku bodo v vseh večjih mestih države šahovske razstave, ki bodo prikazovale razvoj šaha do danes. Sahisti ki imajo slike z različnih tekmovalnih in drug material za razstavo, na te slike s posodijo sekcijski za propagando pri olimpiadskem borbu, da bo prikaz našega šaha kar najodstojnejši. Za vse posojeno jamci Šahovska zveza Slovenije. Slike in material (podatki o večjih prireditvah predvsem in manj znani po osvoboditvi) pošljite na Šahovsko zvezo Slovenije, Ljubljana Miklošičeva cesta 1.

Dinamo prvak Hrvaške

V finalni tekmi za nogometno prvenstvo Dinama premagalo enostavno Hajduka z rezultatom 2:1 in ne obratno, kakor smo zaradi slabega telefonskega prenosa zabeležili v včerajšnji številki.

Nogometno moštvo Makabija iz Tell Aviva je igralo tekmo z Vardarijem neodločeno 2:2 (1:1).

THOR HEYERDAHL: (26)

Sončni Tiki

Na splavu čez Tih ocean

Celo dva moža hkrati nista mogla obdržati krmila, če so se dvignili valovi proti nam in se izlili preko straže pri krmilu na zakrovju. In pomagali smo si na ta način, da smo vlekli vrvi ob lopati na obe strani splava. Z drugimi vrvmi smo pričvrstili krmilo na njegovo oporo tako, da se je moglo le do neke meje premikati. Na ta preprosti način smo mogli kljubovati tudi najlutejšim valovom, če smo se mogli le sami obdržati.

Ko so se zarivale valovne doline vedno globlje, se nam je zjasnilo, da smo prišli v najbolj deroci del perujskega toka. Tu je učinkovala struja in ne samo veter. Voda je bila zelena in hladna ter nas je obdajala z vseh strani. Zobčaste perujske gore so bile utonile v gostih oblačnih plasteh za nami.

Ko se je poveznila čez morje tema, se je začel naš prvi dvovoj z naravnimi silami. Se smo bili netrdni na morju, docela negotovo je še bilo, ali se nam pokaže kot prijatelj ali sovražnik tiste povezane skupnosti, katero smo sami iskali. Ko smo začeli v nočni temi, kako je tuljenje morja okoli nas na mah preglasilo bobnenje bližajočega se valovnega slemena in se je pomikal proti nam bel greben v višini kočine strehe, smo se čvrsto oklenili splava in čemerno čakali, da se razlijejo vodne mase preko nas in splava. A vsakokrat smo doživeli isto presenečenje in isto rešitev: »Sončni Tiki« je mirno za-

debeli tako naglo, kakor je bil butnil na krov; je redko je segele do kočine stene.

Prednost splava je bila povsem očitna; čim več vmesnega prostora, tem bolje. Skozi talne reže se je voda odtokala, nikakor pa ne prihajala.

Ob dvanajstih ponoči se je pokazala mimo ladinja tuč v severni smeri. Točno ob treh je hitela mimo še ena v isti smeri. Pomahali smo s parafinsko leščerbo in pomežiknili z žepno svetilko, a nas niso videli in luči so zdrčale mirno v temo proti severu in izginile.

Na krovu pa niso slutili, da je v bližini neboljgen inkovski splav, ki se mora rvati z valovi. In mi na splavu smo prav tako malo slutili, da bo to naša poslednja ladja in naše poslednje srečanje z ljudmi, preden smo imeli prispeti na drugo stran morja.

Kakor klošči smo se oklepali v temi krmila in čutili smo hladno morskovo vodo, ki nam je curjala z las. Krmilo nas je premlatilo spredaj in zadaj in pesti so nam okorele od oklepanja.

Bila je trda sola v prvih dneh; hitro nas je spreminila iz celincev v pomorščake. V prvih dneh je menjaval vsak mož nenehoma med dverno stražo pri krmilu in triurnim počitkom. Uredili smo si tako, da je prišel vsako uro nov stražar in je rešil tistega, ki je že dve uri stal. Če smo hoteli nekoliko obvladovati krmarenje, je bilo treba do skrajnosti napenjati vsako mišico v telesu.

Kadar smo bili od pritiskanja na krmilo docela izčrpani, smo prešli na drugo stran ter ga vlekli; in če nam je ožulilo pritiskanje roke in prsi, smo si vzeli hrbet na pomoč. In tako nas je bilo krmilo po prsih in hrbtu, da smo bili lepo enakomerno zeleni in modri.

Ko je prišla kon